

Názory rodičovské veřejnosti na povinné vzdělávání v mateřské škole

Bc. Pavlína Bernatíková

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavlína Bernatíková**

Osobní číslo: **H16964**

Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Pedagogika předškolního věku**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Názory rodičovské veřejnosti na povinné vzdělávání v mateřské škole**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se názorů rodičovské veřejnosti na školu a vzdělávání.

Vymezení teoretického rámce o povinném vzdělávání v mateřských školách.

Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.

Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a formulace závěrů výzkumu.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

EACEA. Eurydice Policy Brief: Early Childhood Education and Care. Brussels: European Commission, 2014, 34 p. ISBN 978-92-9201-651-7.

EACEA. Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014, 204 p. ISBN 978-92-9201-567-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Jak se mateřských škol dotýkaly transformační a kurikulární změny? Pedagogická orientace, 2014, roč. 24, č. 4, s. 583-597. ISSN 1211-4669.

RÝDL, Karel a Eva ŠMELOVÁ. Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869-2011).

Olomouc: Univerzita Palackého, 2012, 222 s. ISBN 978-80-244-3033-1.

ŠMELOVÁ, Eva. Předškolní vzdělávání očima rodičovské veřejnosti. Pedagogická orientace, 2005, roč. 15, č. 1, s. 52-57. ISSN 1211-4669.

WALTEROVÁ, Eliška. Školství – věc (ne)veřejná: názory veřejnosti na školu a vzdělávání. Praha: Karolinum, 2010, 307 s. ISBN 978-80-2461-882-1.

Vedoucí diplomové práce: doc. PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: 11. října 2017

Termín odevzdání diplomové práce: 20. dubna 2018

Ve Zlíně dne 11. října 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18.12.2017

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předkládaná diplomová práce má teoreticko-empirický charakter. Zabývá se poměrně aktuálním tématem v problematice školního vzdělávání a to zavedením povinné předškolní docházky. Teoretická část je zaměřena na vývoj předškolního vzdělávání v České republice, následně popisuje současné pojetí tohoto stupně vzdělávání, jeho cíle a také legislativní vymezení. Uveden je zde také názor veřejnosti na tento stupeň vzdělávání. Dále se teoretická část práce zabývá povinným vzděláváním v mateřské škole. Empirická část diplomové práce popisuje kvantitativní výzkum realizovaný prostřednictvím dotazníku adresovaného rodičům. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaké jsou názory rodičů na zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole. Sbíraná data byla sumarizována, vyhodnocena a následně interpretována. Ze získaných dat vyplynuly zcela odlišné názory rodičů na problematiku povinné předškolní docházky, kdy někteří jej považují za zcela zbytečné a pro děti zatěžující, jiní jej hodnotí pozitivně.

Klíčová slova:

předškolní vzdělávání, předškolní docházka, povinné předškolní vzdělávání, povinné vzdělávání v mateřské škole

ABSTRACT

This master's thesis has a theoretical-empiric character. It describes relatively actual topic in the issue of school education and it is introduction of compulsory preschool attendance. The theoretical part is focused on the development of preschool education in Czech Republic, then describes the current concept of this level of education, its aims and legislative definition. The public view of this level of education is also mentioned here. The theoretical part of thesis also deals specifically with compulsory education at kindergarten. The empiric part of master thesis describes the quantitative research realized through a questionnaire addressed to the parents. The aim of the questionnaire survey was to find out what parent's views are about compulsory education in kindergarten. The collected data was summarized, evaluated and subsequently interpreted. As emerged from acquired data, there are completely different views of parents on compulsory preschool attendance, when some consider it to be completely useless and for the children burdening, other parents rate it positively.

Keywords:

preschool education, preschool attendance, compulsory preschool education, compulsory education in kindergarten

Motto

„Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce.“

Robert Fulghum

Poděkování

Touto cestou chci poděkovat doc. PaedDr. Janě Majerčíkové, PhD., vedoucí mé diplomové práce, za odborné rady, cenné připomínky a především za její trpělivost, pomoc a ochotu, kterou mi při zpracovávání této práce věnovala. Dále děkuji všem rodičům, kteří byli ochotni se zúčastnit výzkumného šetření a zprostředkovali mi jejich názory pomocí dotazníku. V neposlední řadě také velmi děkuji mé rodině, manželovi a přátelům za pomoc a podporu, kterou mi poskytovali po celou dobu studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 POJETÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	12
1.1 VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	12
1.2 POJETÍ A CÍLE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	14
1.3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	16
1.4 KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	17
2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE VZTAHU K VEŘEJNOSTI	21
2.1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ POHLEDEM VEŘEJNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE	21
2.2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ POHLEDEM VEŘEJNOSTI V ZAHRANIČÍ	24
3 POVINNOST VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	26
3.1 ZPŮSOBY PLNĚNÍ POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ DOCHÁZKY	26
3.2 POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE.....	30
4 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	38
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	38
5.2 CÍLE VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	39
5.3 VZOREK VÝZKUMU	40
5.4 METODA SBĚRU A ZPRACOVÁNÍ DAT	40
5.5 PŘEDVÝZKUM	41
6 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	43
6.1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	43
6.2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A POVINNÁ PŘEDŠKOLNÍ DOCHÁZKA	46
6.3 SHRNUÍ NÁZORŮ RODIČŮ NA POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	65
6.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	69
7 SHRNUÍ VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ	75
7.1 LIMITY A PODNĚTY PRO DALŠÍ VÝZKUM	78
ZÁVĚR	80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	82
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	85
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	86
SEZNAM PŘÍLOH	87

ÚVOD

V současné době tvoří předškolní vzdělávání nedílnou součást vzdělávacího systému. Je zcela neoddiskutovatelné, že si tento stupeň vzdělávání prošel v rámci svého vývoje řadou změn a úprav. Za jednu z nejaktuálnějších změn v této oblasti lze pokládat zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole, které s sebou v jistém směru přináší řadu pozitiv, ale také negativ. V rámci pozitivního dopadu lze zmínit například kvalitnější přípravu dítěte na další vzdělávání a celkově jeho budoucí život ve společnosti, či včasné diagnostikování a náprava jakýchkoliv případných potíží dítěte. Stejně tak s sebou tato změna přináší i mnoho úskalí a to nejen pro děti, ale i pro jejich rodiče. Jedním z nich je například omezení práva rodičů na volbu, zda dítě do mateřské školy dát chtějí, či nikoliv. Povinnost docházet do mateřské školy můžeme nalézt uzákoněnou již v několika zemích, kde tento systém funguje například i řadu let. Otázkou však je, jak se k tomu staví veřejnost u nás a zda se s touto změnou dokáže ztotožnit. Sama jsem byla několikrát svědkem několika rozhovorů či internetových diskuzí, v rámci nichž rodiče vyjadřovali nesouhlas a nespokojenost se zavedením povinné docházky do mateřské školy. Prostřednictvím této diplomové práce se mi naskytla příležitost zabývat se podrobněji právě tím, co si o povinném předškolním vzdělávání myslí rodiče v České republice a jaký je skutečně jejich názor na zavedení této docházky. Současně považuji za zajímavé se této problematice věnovat, neboť se jedná o aktuální a prozatím příliš neprobádané téma, o kterém se doposud vedly spíše pouze diskuze. Dle mého názoru mohou poznatky získané naším výzkumem obohatit společnost právě tím, že se do podvědomí dostane skutečné názírání rodičů na tuto problematiku. Jaké jsou jejich názory na povinnou předškolní docházku? Spatřují v ní nějaké klady či zápory? A jsou informace související s touto změnou dostačující, nebo jich příliš není? Na tyto a další otázky se v rámci diplomové práce snažíme najít odpovědi prostřednictvím dotazníku přímo u rodičů, kterých se změna dotýká, dá se říct nejvíce.

Jak již bylo výše zmíněno, cílem práce je vymezení teoretického rámce, který se týká povinného vzdělávání v mateřské škole a následně prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit, jaké jsou názory rodičů na zavedení povinnosti tohoto stupně vzdělávání. Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou, tedy výzkumnou.

Teoretická část diplomové práce obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola se věnuje vývoji předškolního vzdělávání v České republice, na což následně navazuje současné pojetí a cíle tohoto stupně vzdělávání. Porovnáním historie a dnešního stavu lze zaregistrovat, jakého pokroku bylo v této oblasti dosaženo a kam se vzdělávání v mateřské škole ubírá nyní. Dále je zde uvedena legislativa a základní kurikulární dokumenty, které se k předškolnímu vzdělávání neodmyslitelně vztahují a podle nichž mateřské školy pracují. Druhá kapitola popisuje jak vztah rodičů a mateřské školy jakožto základ k úspěšnému vzdělávání jejich dětí, tak především to, jak mateřskou školu rodiče vůbec vnímají a jaký jí připisují význam. Tato zjištění jsou zde uvedena prostřednictvím několika českých a zahraničních výzkumů. Pro tuto práci je mimo jiné stěžejní třetí kapitola věnující se již nejnovější změně v oblasti předškolního vzdělávání – konkrétně tedy zavedení povinné předškolní docházky. Primárním zdrojem je v této kapitole zákon č. 178/2016 Sb. kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. a jenž uvedené informace v plném rozsahu poskytuje. Závěrem třetí kapitoly je uvedeno stručné nastínění zemí, ve kterých povinné předškolní vzdělávání již funguje, případně jaká je věková hranice k jeho nástupu a jakým způsobem je zde realizováno. Poslední, tedy čtvrtá kapitola stručně shrnuje veškeré poznatky obsažené v teoretické části práce.

Empirická část navazuje na teoretická východiska a popisuje kvantitativně orientovaný výzkum, jehož cílem bylo zjistit, jaké jsou názory rodičů týkající se zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole. Dále jsme se mimo jiné snažili zjistit, jaká je informovanost rodičů ohledně této změny a zda v povinné předškolní docházce spatřují nějaká rizika či přínosy ve vztahu k dítěti. K získávání dat jsme s ohledem na kvantitativní charakter výzkumu zvolili dotazníkové šetření a výzkumným vzorkem nám byli rodiče, které považujeme v souvislosti s tématem práce za představitele rodičovské veřejnosti. Veškeré informace týkající se výběru výzkumného vzorku, charakteristiky výzkumného problému či kupříkladu předvýzkumu lze nalézt právě v empirické části práce. V závěru výzkumné části získaná data analyzujeme a podrobně interpretujeme. Nedílnou součástí empirické části je shrnutí výzkumných zjištění s uvedením nejpodstatnějších získaných informací.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POJETÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

V současné době tvoří předškolní vzdělávání nedílnou součást procesu celoživotního vzdělávání. Děti se již v mateřské škole integrují do systematické a organizované edukace, která je však přizpůsobena jejich individuálním a věkovým schopnostem a rozumové vyspělosti (Průcha, Kořátková, 2013). Předškolní vzdělávání má v životě dítěte nezpochybnitelnou roli. Dle Průchy (2006) je mimo jiné jedním z jeho stěžejních úkolů připravit dítě na život ve společnosti. Srovnáme-li však předškolní vzdělávání a jeho cíle nyní a dříve, to současné se v mnohém liší od dob, kdy teprve hledalo cesty svého směřování a vývoje. V první kapitole se nejprve pokusíme o stručné nastínění jeho historie, což nám umožní pochopení rozdílů v předškolním vzdělávání v minulosti a nyní. Následně se již budeme věnovat současnému pojetí a cílům předškolního vzdělávání, přičemž stěžejní ukotvení a vymezení nalézáme v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Závěrem této kapitoly uvedeme také legislativní vymezení předškolní docházky a krátce představujeme dokumenty, kterými se řídí mateřské školy při realizaci vzdělávání a tvorbě svých vzdělávacích programů.

1.1 Vývoj předškolního vzdělávání v České republice

Z historie předškolního vzdělávání v České republice je patrné, že toto vzdělávání mělo vždy své jasné cíle a hledalo si cesty, jakým způsobem je co nejefektivněji uskutečnit (Bečvářová, 2003). Jakýsi způsob návrhů na institucionální výchovu předškolních dětí unás můžeme shledat již v dílech Jana Ámose Komenského. Jedním z jeho nejvýznamnějších děl je spis *Informatorium školy mateřské*, který byl až do 19. století považován za nejucelenější souhrn obsahující cíle, obsah, metody a formy výchovy dětí mladších 6 let (Rýdl, Šmelová, 2012). Bečvářová (2003) dodává, že ačkoliv je v tomto kontextu za „školu mateřskou“ považována náruč matky a program se tedy orientuje zejména na výchovu dítěte v rodině, je v něm spousta myšlenek poutavých a užitečných i v současnosti.

Pro rozvoj institucionálního předškolního vzdělávání je zásadní období na přelomu 18. a 19. století. Vznik opatroven a dětských zahrádek s čistě sociálně pečovatelskou funkcí postupně nahrazují snahy o uplatnění výchovných prvků do těchto institucí. V návaznosti na toto úsilí vzniká v roce 1969 v Praze u Sv. Jakuba první česká mateřská

škola, která ve svém programu považuje za stěžejní mimo pečovatelské funkce také funkci výchovnou (Bečvářová, 2003).

Klíčový význam těchto předškolních institucí a jejich funkcí dokazuje také školský zákon z roku 1869, který legalizoval název mateřská škola, a tyto instituce nabyly formu danou zákonem. Tento zákon zároveň ukládal obcím povinnost zřizovat školy a mateřským školám nařizoval povinnou školní docházku. Úkolem mateřských škol bylo podporovat a doplňovat rodinnou výchovu, rozvíjet děti po tělesné, smyslové i duševní stránce a především je připravovat k nástupu na základní školu (Bečvářová, 2010).

Po roce 1948 byl chod mateřských škol pod intenzivním vlivem sovětské pedagogiky. V mateřských školách se kladl důraz především na mravní a kolektivní výchovu a hlavním posláním se stalakultivace občana, který bude uvědomělý a zcela oddaný socialismu. Nezřídka tak vlivem tohoto kolektivismu docházelo k přehlížení individuálních potřeb dětí (Rýdl, Šmelová, 2012). Bečvářová (2010) dodává, že mateřské školy se v tomto období řídily *Pracovním programem mateřských škol*, který svým obsahem odpovídal právě ideji jednotného školství. V následujících letech vycházelo několik dalších podob tohoto kurikula, přičemž jednotlivé dokumenty se lišily nejen svým rozsahem, ale také způsobem usměrňování práce důkladnými metodickými pokyny. V roce 1967 získaly mateřské školy ve výchově a vzdělávání více volnosti a příležitostí, kterou jim přinesl *Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy*, který se v průběhu následujících let ještě několikrát upravil. Roku 1989 totalitní režim upadl a svoboda byla uvítaná nejen v oblasti vzdělávání, ale v celé společnosti. Učitelky mateřských škol odmítaly nadále pokračovat ve vzdělávání dle *Programu výchovné práce pro jesle a mateřské školy*, neboť si uvědomily, že tento program nezabezpečuje nezbytné podmínky pro to, aby docházelo k optimálnímu rozvoji dítěte předškolního věku (Bečvářová, 2010).

Následujících více než 10 let bylo předškolní vzdělávání bez závazného vzdělávacího programu, neboť se ustavičně hledal takový program, který by svým obsahem pokračoval v tradicích i zkušenostech z historie, uznával by společenské změny a kvalitu předškolního vzdělávání v České republice a současně by nebyl v rozporu s požadavky, které byly na předškolní vzdělávání kladeny v zemích Evropské unie. Z důvodu rozdílné kvality vzdělávání v jednotlivých mateřských školách a zároveň také jako snaha o včasné zamezení realizace nevhodných programů, vyvstala naléhavá potřeba vytvořit závazný kurikulární dokument, který by jasně stanovil pojetí předškolního vzdělávání a mateřským školám by tak vymezil základní pravidla práce (Bečvářová, 2003).

První verze rámcového programu pro předškolní vzdělávání byla vydaná v roce 2001. Za hlavní cíl při tvorbě tohoto programu bylo stanovenovytvoření takového dokumentu, který pomůže školám s přípravou jejich vzdělávacích programů. Později byla původní verze obměněna a to nejen po obsahové stránce, ale také svým názvem. V roce 2004 tak vychází upravená verze s názvem *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* (Bečvářová, 2010). Dle Kořátkové (2008) se také tímto krokem stává předškolní vzdělávání oficiální součástí vzdělávacího systému a stejně tak jako ostatní stupně škol získává i předškolní vzdělávání svůj program. Z principů uvedených v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání mají mateřské školy povinnost vycházet při tvorbě vlastních školních vzdělávacích programů. RVP PV si během několika let své existence prošel několika úpravami, přičemž nejnovější verze nabyla účinnosti dne 1. ledna 2018.

1.2 Pojetí a cíle předškolního vzdělávání

Vzdělávání tvoří v dnešní době podstatnou součást lidského života. Zaměříme-li se konkrétně na vzdělávání předškolní, jak jsme uvedli již na začátku kapitoly, nyní představuje tento stupeň vzdělávání neodmyslitelnou součást celoživotního vzdělávání. Opravilová (2016) chápe předškolní vzdělávání jako proces, v rámci něhož dochází k cílenému a organizovanému působení na dítě předškolního věku tak, aby docházelo k jeho podpoře, rozvoji, motivaci a v neposlední řadě také směřování k získání určitých kompetencí, které dítě ve svém životě nadále využije. Jak uvádí Majerčíková (2015), dle *Mezinárodní normy pro klasifikaci vzdělávání (International Standard Classification – ISCED)* zpracovanou organizací UNSECO z roku 1997, předškolní vzdělávání řadíme do úrovně ISCED 0. Průcha (2006) dodává, že po absolvování úrovně ISCED 0 se předpokládá plynulý přechod na další úroveň – tedy ISCED 1. Tato úroveň se již týká vzdělávání na prvním stupni základní školy. Nežádá se však pojem vzdělávání zaměřuje s pojmem výchova, případně jsou oba tyto termíny ve společnosti chápány totožně. Nelze explicitně tvrdit, že se jedná o chybné mínění – ba naopak, nicméně různí autoři pojímají tyto pojmy různorodě. Průcha, Walterová a Mareš (2003) vymezují předškolní výchovu jakožto výchovu, která se orientuje na rozvoj osobnosti dítěte a paralelně zajišťuje uspokojování jeho přirozených potřeb. Do určité míry se tedy jedná o dva velmi podobné pojmy, které se v praxi vzájemně prolínají, podporují a v ideálním případě tak mluvíme o výchovně-vzdělávacím procesu (Jeřábková, 1993). Jak uvádí Syslová (2017), v literatuře

se v současnosti můžeme v souvislosti s předškolním vzděláváním setkat také s pojmy preprimární vzdělávání či preprimární edukace. Ačkoliv je pojem edukace hojněji využíván spíše v jiných zemích, dnes se ustaluje i v podmínkách našeho systému a to v mnohem větší míře, než tomu bylo dříve. Autoři zabývající se terminologií předškolního vzdělávání se na tyto pojmy dívají z různých pohledů a každý z nich upřednostňuje používání jiného termínu. Například Syslová (2017) a Průcha (2016) jsou nakloněni spíše k pojmu předškolní vzdělávání, zatímco Majerčíková (2015) upřednostňuje pojem předškolní edukace.

RVP PV(2018) uvádí, že jedním z mnoha úkolů předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a vytvářet podmínky a prostředí bohaté na podněty tak, aby docházelo k aktivnímu rozvoji a učení dítěte. Předškolní vzdělávání by mělo vést ke smysluplnému obohacení každodenního programu předškolního dítěte a to takovým způsobem, aby čas dítěte prožitý v mateřské škole pro něj byl časem příjemným a užitečným. Celkově má předškolní vzdělávání přispět k tomu, aby mělo dítě usnadněnou jeho další cestu a to nejen životní, ale i vzdělávací. V souvislosti s tímto je snahou předškolního vzdělávání osvojování si základů klíčových kompetencí, které se následně rozvíjejí v dalších stupních vzdělávání, a dítě je nadále využívá v průběhu svého života (RVP PV, 2018).

Jak zmiňuje Opravilová (2016), v dnešní době se může zdát za zásadní také vytváření předpokladů pro pokračování ve vzdělávání. Právě tohoto úkolu by měla mateřská škola docílit a to mimo jiné i prostřednictvím obsahově uzpůsobeného kurikula, které bude u dítěte probouzet jeho individuální možnosti a podporovat je v dalším rozvoji a kultivaci. Mateřská škola by neměla směřovat k tomu, aby byly vyrovnány výkony u dětí, ale naopak usiluje o optimální tvorbu jejich dalších vzdělávacích šancí a předpokladů k dalšímu vzdělávání. Dle RVP PV (2018) má tohoto úkolu mateřská škola docílit individuální podporou rozvojových možností dětí tak, aby dítě při odchodu z mateřské školy na základní školu dosáhlo takové úrovně osobního rozvoje a učení, která je pro něj dosažitelná. V souvislosti s těmito skutečnostmi je nezbytné, aby základní škola především v počátcích své práce s nově přichozími dětmi počítala s individualitou každého jedince a s jednotlivými rozdíly ve vzdělávacích možnostech dětí a v návaznosti na tyto psychologická a didaktická specifika volila vhodné metody a formy vzdělávání.

Vzhledem k tomu, že v rámci předškolního vzdělávání dochází téměř ke každodennímu kontaktu pedagoga s dítětem, Kolláriková a Pupala (2001) považují za

nezbytnou také odbornou přípravu a průběžné vzdělávání předškolních pedagogů. V rámci jejich profese je nutné zvládnout poskytování individualizované péče, neboť každé dítě se rozvojově nachází na jiném stupni, dále ovládat práci s věkově smíšenými skupinami dětí a v neposlední řadě také schopnost pracovat s dětmi, které jsou integrovány. Dle Kollárikové a Pupaly (2001) se v současné době vzdělává v předškolních zařízeních stále větší počet dětí se specifickými potřebami a právě tato zvýšená profesní připravenost umožňuje pedagogovi včasnou intervenci a pomoc těmto dětem.

1.3 Legislativní ukotvení předškolního vzdělávání

K předškolnímu vzdělávání se váže několik platných zákonných dokumentů. Za základní pramen práva týkající se předškolního vzdělávání považujeme *Školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*. Konkrétně předškolnímu vzdělávání se podrobněji věnuje druhá část tohoto zákona. Zde se dozvídáme základní cíle předškolního vzdělávání a způsob jeho organizace. Jak je zde uvedeno, předškolní vzdělávání se zaměřuje na podporu rozvoje osobnosti dítěte předškolního věku, participuje na zdravém rozvoji citovém, rozumovém a tělesném a v neposlední řadě se snaží o vyrovnání případných nerovnoměrností ve vývoji u dítěte před jeho vstupem do základního vzdělávání. Organizuje se obvykle pro děti ve věku od 3 do 6 let. V současné době však není výjimkou ani vzdělávání dětí od 2 let. Jedná se o relativně novou problematiku, která v sobě nese s ohledem na dítě zajisté určité přínosy, ale i úskalí.

Jak uvádí Syslová (2017), uvedený zákon však již prošel několika novelami, které v předškolním vzdělávání způsobily mnoho změn. Mezi jednu z posledních řadíme novelu školského zákona z roku 2015 (zákon č. 82/2015 Sb.), při které nastala změna týkající se práce a vzdělávání s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. V zákoně se hovoří o tzv. „společném vzdělávání“ v rámci hlavního vzdělávacího proudu – mluvíme o tzv. inkluzi. Pro účely naší práce je zásadní novela zákona z roku 2016 (zákon č. 178/2016 Sb.) o povinnosti předškolního vzdělávání. Tato novela přináší následující - v okamžiku, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, stává se pro něj počátkem následujícího školního roku předškolní vzdělávání povinné. Zmíněné povinnosti předškolního vzdělávání se budeme podrobněji věnovat ve třetí kapitole této diplomové práce (Syslová, 2017).

Detailnější informace týkající se předškolního vzdělávání nalezneme ve *Vyhlášce č.14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání*. Tato vyhláška pojednává o podrobnostech týkajících se provozu a celkové organizace mateřských škol. Uvedena je zde také například nezbytnost spolupráce mezi danou mateřskou školou a zákonnými zástupci dětí, neboť jen tak může vést veškeré vzdělávání a realizované činnosti ku prospěchu rozvoje dětí. Dále jsou zmíněny provozní doby, kdy mateřská škola, která má zřízený celodenní provoz realizuje vzdělávání déle než 6,5 hodin za den, maximálně však 12 hodin. Školní rok začíná u předškolního vzdělávání běžně, tedy 1. září a ukončen je 31. srpna v následujícím kalendářním roce. V současné době mohou být v jedné třídě vzdělávány děti v různé věkové kategorii – jedná se o tzv. smíšené třídy. Nezbytné je také dodržovat správné počty dětí v jednotlivých třídách. Nelze opomenout ani bezpečnostní opatření vztahující se k dětem či informace vztahující se k úplatě za předškolní vzdělávání. Tyto a další nezbytné informace lze nalézt právě ve zmíněné *Vyhlášce o předškolním vzdělávání č. 14/2005 Sb.*

1.4 Kurikulární dokumenty pro předškolní vzdělávání

Jak zmiňuje Průcha (2006), v dřívějších dobách nebyly vzdělávací činnosti v mateřských školách považovány za „opravdové vzdělávání“ a dle převládajících názorů bylo právě vzdělávání zahájeno až nástupem dítěte na základní školu. S tímto tvrzením je dnes však značně obtížné se ztotožnit a souhlasit. K podstatnému významu předškolního vzdělávání pro účinné fungování společnosti přispívají i různé dokumenty, které jsou pro tento stupeň vzdělávání celostátně platné a závazné (Průcha, Kořátková, 2013). Jedná se o tzv. kurikulární dokumenty. *Kurikulum* definuje Bečvářová (2003) jako vzdělávací program, jenž vymezuje cíle procesu vzdělávání, jeho obsah, metody, organizační podmínky a v neposlední řadě také způsob hodnocení tohoto vzdělávání. Maňák (2008) jej chápe jako určitý obsah vzdělávání a veškerou zkušenost dítěte, kterou dítě získává během vzdělávacího procesu. Předškolní vzdělávání v České republice pracuje s tzv. dvouúrovňovým modelem členění kurikula – státní a školní. Do státní úrovně kurikulárních dokumentů spadá *Strategie vzdělávací politiky do roku 2020 a Rámcový vzdělávací program*. Tato úroveň kurikula je závazná, tudíž školy a školská zařízení jsou povinny z ní vycházet. Na státní úroveň navazuje úroveň školní, kterou představují jednotlivé *Školní a třídní vzdělávací programy* (Maňák, 2008).

Zaměříme-li se na státní úroveň kurikulárních dokumentů, za zásadní přelom v této oblasti co se vzdělávání týče, můžeme považovat vznik *Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR neboli Bílé knihy* z roku 2001. Jedná se o kurikulární dokument státní úrovně, který vymezuje základní cíle pro celý systém školního vzdělávání, jehož součástí je nepochybně také předškolní vzdělávání. Bílá kniha je chápána jako určitý systémový projekt, který v sobě zahrnuje záměry a programy rozvoje směřované pro další vývoj naší vzdělávací soustavy (Bílá kniha, 2001). Svou funkci si tento dokument plnil několik následujících let a to až do roku 2014, kdy Bílá kniha definitivně pozbyla platnosti a z několika opodstatněných důvodů ji nahradil dokument s názvem *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Jedním z těchto důvodů byl také výsledek nezávislé evaluace předchozího programu, který prokázal nenaplněnost mnohých cílů a zamýšlených opatření uvedených v původní Bílé knize. Nově předkládaný dokument je svým obsahem koncipován jako základ tvorby vzdělávací politiky v České republice, která v současné době obecně směřuje k rozvoji konceptu tzv. celoživotního učení. Tato Strategie má v souvislosti se vzděláváním stanoveny tři priority: snižování případných nerovností ve vzdělávání, podpora kvalitní výuky a účinné řízení celého vzdělávacího systému (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, 2014).

Do státní úrovně kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání dále řadíme *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* (dále RVP PV), který je svým obsahem a pojetím odvozen od Bílé knihy. Jak jsme uvedli v předchozí kapitole, předškolní vzdělávání nemělo více než deset let vzdělávací program, který by byl závazný a podle něhož by mateřské školy měly povinnost pracovat a realizovat vzdělávání. Teprve v květnu roku 2001 byl Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze vydán *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Tento dokument byl následně v roce 2004 aktualizován a došlo k jeho obsahovému i pojmovému zpeřtení. Po jeho několikaleté platnosti a účinnosti došlo v letech 2016 a 2017 k dalším novelizacím a úpravám a s ohledem na současné změny ve školském zákoně se podrobil *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* nejnovější reformě v roce 2018, kdy byla vydaná aktualizovaná verze s účinností od 1. ledna 2018. Jak již z názvu tohoto dokumentu vyplývá, obecně představují rámcové programy jakési stanovené rámce či formy vzdělávání pro jednotlivé etapy vzdělávání. V souvislosti s předškolním vzděláváním se jedná o výchozí pedagogický dokument, prostřednictvím něhož dostává předškolní vzdělávání jasné pojetí, pravidla, normy a paralelně také stěžejní kritérium, podle něhož má probíhat

hodnocení kvality tohoto vzdělávání. Zaměříme-li se konkrétně na RVP PV, tento dokument je rozčleněn do devíti kapitol. Celý program je koncipován tak, aby byl svým obsahem v souladu s požadavky současné kurikulární reformy. Stejně jako ostatní rámcové programy, i RVP PV má jasně stanoveny cíle tohoto vzdělávání a klíčové kompetence, k jejichž získání by toto vzdělávání mělo směřovat (RVP PV, 2018).

Dle Bečvářové (2003) se dále předpokládá, že si mateřské školys ohledem na specifické podmínky a své individuální možnosti budou podle RVP PV tvořit svůj vlastní **Školní vzdělávací program** (dále ŠVP), který již řadíme do školní úrovně kurikulárních dokumentů. Určité zásady pro tvorbu tohoto programu můžeme nalézt v Rámcovém vzdělávacím programu, nicméně v souvislosti s výše uvedeným předpokladem byla vydaná roku 2002 první verze elektronického *Manuálu pro tvorbu školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání*, který má mateřským školám tvorbu vlastního ŠVP ještě více usnadnit. Jak je uvedeno v RVP PV (2018), je důležité, aby ŠVP zpracované mateřskými školami respektovaly podmínky i obsah vzdělávání, které jim stanovuje příslušný RVP a současně byly přizpůsobeny konkrétním podmínkám a možnostem, které daná škola má. Jedná se o dokument otevřený, tudíž dává neustále možnost budoucího rozvoje a zkvalitňování procesu vzdělávání v mateřských školách. Na jeho tvorbě se má v ideálním případě spolupodílet celý sbor pedagogů dané školy, nicméně celkovou odpovědnost za jeho správnost a úplnost nese ředitel. Nutno dodat, že vypracování tohoto programu je pro mateřské školy povinné. Smolíková (2006) dodává, že ŠVP je dokument veřejný, z čehož plyne jeho přístupnost nejen České školní inspekci, ale také neodborné veřejnosti. S ohledem na možnost nahlížení do něj je tedy nutné, aby mateřské školy svůj ŠVP zveřejnily na přístupném místě.

V rámci kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání nelze opomenout ani **Třídní vzdělávací program** (dále TVP), který již umožňuje učitelům v mateřské škole rozsáhlejší volnost a individualizaci ve vzdělávání. Ve srovnání se ŠVP, který se vytváří komplexně pro celou školu dohromady, se TVP přizpůsobuje konkrétním podmínkám a možnostem dané třídy, pro kterou je navržen. Při práci s TVP je tedy učitel flexibilnější, neboť své realizační plány přizpůsobuje konkrétní třídě. Přesněji lze říct, že učitel vychází z charakteristiky třídy, je si vědom potřeb dětí a jejich úrovně a dokáže adekvátně vyhodnotit veškeré další okolní podmínky. Následně tyto informace relevantně využívá při tvorbě vzdělávacího obsahu tak, aby tento obsah korespondoval s možnostmi a schopnostmi dětí v dané třídě (Smolíková, 2006).

Úvodem první kapitoly jsme se věnovali stručnému nástinu historického vývoje předškolního vzdělávání v České republice. Je samozřejmé, že předškolní vzdělávání si prošlo během svého vývoje zásadními změnami, které jsme v této kapitole zmínili. Následně jsme se zaměřili na pojetí předškolního vzdělávání u nás v současnosti, jeho hlavní úkoly a cíle. Nedílnou součástí kapitoly je také legislativní ukotvení předškolního vzdělávání a charakteristika jeho základních kurikulárních dokumentů, které nám vymezují koncepci a klíčovou vizi této etapy vzdělávání. V následující kapitole se blíže podíváme na vztah mezi rodičovskou veřejností a předškolním vzděláváním, jejich názory na tento stupeň vzdělávání a co od něj v ideálním případě očekávají. Tato zjištění se mohou zdát zajímavá v tom směru, zda rodiče připisují vzdělávání na tomto stupni určitou důležitost a váhu, či nikoli.

2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE VZTAHU K VEŘEJNOSTI

Předškolní vzdělávání můžeme nepochybně pokládat za stejně důležité, jako jsou ostatní stupně vzdělávání. Lze konstatovat, že právě v rámci tohoto stupně vzdělávání dítě získává elementární klíčové kompetence vycházející z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, jejichž míra nabytí může následně ovlivňovat úroveň a úspěšnost nadcházející vzdělávací etapy dítěte. Vystává nám zde však otázka, jak předškolní vzdělávání vnímá veřejnost, jakou mu přisuzuje váhu a co konkrétně od něj očekává. V souvislosti s tímto dostáváme k problematice vztahu mezi rodiči a mateřskou školou. Podle Rabušicové (2004) je v dnešní době tento vztah zcela odlišný od toho, jaký býval v minulosti. Dříve docházelo převážně k jednosměrné výměně informací a poskytování rad od učitelů směrem k rodičům. Rodiče navazovali rozsáhlejší kontakty se školou pouze ve věci řešení případných problémů dítěte či kupříkladu ohledně jeho vzdělávacích výsledků. V současnosti jsou rodiče naopak považováni za partnery a aktéry výchovy a vzdělávání jejich dětí. Bečvářová (2003) uvádí, že mateřská škola by měla být v ideálním případě rodičům zcela otevřená a výše zmíněné vztahy mezi rodinou a školou by měly být pozitivní. Svobodová a kol. (2010) vidí v těchto bezproblémových vztazích několik výhod, přičemž jednou z nich je i situace, kdy mohou rodiče lépe poznat metody a způsoby vzdělávání v mateřské škole a na základě toho si od mateřské školy vytvoří určitá očekávání. V následující kapitole se budeme věnovat dostupným českým i zahraničním výzkumům týkajícím se právě pohledu rodičů na předškolní vzdělávání a jejich očekávání od něj.

2.1 Předškolní vzdělávání pohledem veřejnosti v České republice

Zaměříme-li se nejprve na výzkumy realizované v České republice, jeden ze zajímavých s názvem „*Předškolní vzdělávání očima rodičovské veřejnosti*“ provedla v roce 2005 Šmelová, která zjišťovala, zda je současné předškolní vzdělávání v souladu s požadavky rodičů – přesněji řečeno, zda mateřské školy naplňují očekávání, která od nich rodiče mají. Autorka průzkumu oslovila prostřednictvím dotazníkového šetření celkem 430 rodin. Z výsledků tohoto výzkumu vyplynula zajímavá zjištění. Mezi nejčastěji uvedené důvody, proč by měli rodiče zapsat dítě k předškolnímu vzdělávání, patřila například vidina určité možnosti podchycení případných problémů a zajištění odborné péče a pomoci ze strany mateřských škol. V souvislosti se změnami týkajícími se povinnosti tohoto vzdělávání se tedy může zdát zajímavým zjištění, jaký je primární důvod docházky dítěte

do mateřské školy z pohledů rodičů. Drtivá většina rodičů zde uvádí, že jeden z hlavních důvodů shledávají v potřebě dětského kolektivu a tedy v určité míře socializace dítěte již v útlém věku. Mezi druhý z nejčastějších důvodů spadá nutnost a neodkladnost pravidelného docházení rodičů do zaměstnání. Překvapivě až v zástupu za těmito výše uvedenými argumenty se nachází zdůvodnění jako je příprava dítěte na vstup do školy či poznávání a objevování nových věcí. Jak dále Šmelová (2005) uvádí, v rámci konkrétnějších a přesnějších očekávání rodičů od vzdělávání v mateřské škole se rodiče shodují povětšinou na již zmíněné přípravě dítěte na další etapu vzdělávání, tedy na základní vzdělávání a celkově na přechod z mateřské školy do základní školy. Tato zásadní změna v životě dítěte s sebou nese spoustu úskalí a pro dítě je bezpochyby značně náročná, neboť si musí v rámci základního vzdělávání zvykat na nový systém a organizaci vzdělávání, nové prostředí a povětšinou i na zcela nové vrstevníky. Dále jsou zde hojně uváděny důvody jako: pomoc a podpora při výchově dětí, poutavá náplň i vzdělávací nabídka a v neposlední řadě očekávají rodiče od mateřské školy pěkný, bezproblémový přístup k jejich dětem ze strany učitelů. Nežřídká pokládají rodiče mateřskou školu za vzdělávací instituci, která by měla vyjma péče o děti participovat také na jejich celkovém rozvoji. Z uvedeného vyplývá, že tito rodiče vnímají mateřskou školu za významnou vzdělávací instituci, která by se měla mimo jiné spolupodílet na komplexním rozvoji a výchově dětí a současně je připravit na přechod z předškolního vzdělávání na základní školu(Šmelová, 2005).

V rámci tohoto šetření byli rodiče také dotázáni k vyjádření jejich celkového názoru na předškolní vzdělávání v České republice a k jeho komplexnímu zhodnocení. V této části vyšlo najevo, že 32% rodičů považuje úroveň současného předškolního vzdělávání u nás za velmi dobrou, 62% rodičů za dobrou. Jako na ne příliš dostatečné úrovni hodnotí toto vzdělávání 5% rodičů a zbylé 1% jej pokládá za nacházející se na velmi nízké úrovni (Šmelová, 2005). Lze usoudit, že uvedené výsledky se nikterak meritorně neliší od novějšího výzkumu realizovaného v roce 2008. Tento výzkum zjišťoval mimo jiné i celkovou spokojenost české veřejnosti se stavem našeho školství. Z výsledků vyplynulo, že nadpoloviční většina, tedy 60% populace vyjádřilo svou spokojenost s jeho stavem. Za značně příznivé můžeme v souvislosti s naší tematikou považovat i výsledky týkající se spokojenosti veřejnosti s jednotlivými stupni vzdělávání v České republice. Nejlépe z nich vyšlo právě předškolní vzdělávání spolu se vzděláváním základním (Walterová a kol., 2010).

Za ještě směrodatnější lze považovat novější výsledky v rámci studie vydané Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí v roce 2009 s názvem „*Péče o děti předškolního a raného školního věku*“. Jak je uvedeno hned v úvodu této studie, jejím hlavním cílem bylo zjistit a popsat rozsah, podmínky a rozmanitost v poskytování péče dětem v předškolním a raně školním věku. Studie v sobě zahrnuje celkem tři oblasti, které byly zkoumány. Pro účely této práce se však zaměříme především na oblast využívání a hodnocení služeb denní péče ze strany rodičů. Jak se v šetření ukázalo, v souvislosti s tím, zda rodiče nejmladších dětí (tedy dětí do dvou let věku) preferují vzdělávání v kolektivním zařízení či raději v domácím prostředí, převládá mezi rodiči názor, v rámci něhož jsou přikloněni spíše ke vzdělávání dětí v domácím prostředí. Důvody jsou různé, přičemž tento fakt je ovlivněn také délkou placené rodičovské dovolené, kdy rodiče raději zůstanou s dětmi doma. Objevily se zde i jiné argumenty, proč rodiče volí raději vzdělávání dítěte v domácím prostředí. Mnoho z tázaných rodičů, dle výsledků studie, nemá dostatečnou důvěru v kolektivní zařízení. S přibývajícím věkem se však účast na institucionálním předškolním vzdělávání razantně mění k vyššímu, k čemuž přispívá i situace, že se mnohdy rodiče opět vracejí do zaměstnání. Jak je ve studii dále uvedeno, v období mezi lety 1996-2005 nastal značný nárůst v podílu dětí, které navštěvovaly mateřskou školu. Zaměříme-li se konkrétně na věkovou skupinu čtyřletých dětí, oproti roku 1996, kdy byla účast dětí na tomto vzdělávání 81,3%, za deset let se tento podíl zvýšil až na 93,4% zúčastněných dětí. Můžeme říct, že v současnosti lze předpokládat i nadále narůstající účast právě z důvodu zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání. Jak dále Kuchařová (2009) uvádí, šetření se zabývalo také otázkami kvality nabízených služeb péče o předškolní děti. Hned v úvodu této části se dozvídáme, že téměř většina tázaných osob hodnotí nabídku služeb určenou rodinám a dětem (v převážné většině však konkrétně denní péče pro děti) za problémovou a nedostačující. Zajímavým se nám může zdát také rozdělení těchto tázaných osob dle jejich dosaženého stupně vzdělání. Tyto výše uvedené problémy a nedostatky v rámci vzdělávání předškolních dětí shledávají ve větší míře rodiče s vysokoškolským stupněm vzdělání. Konkrétně tito rodiče v zařízeních mnohdy neúspěšně vyhledávají různé alternativní formy vzdělávání. Obecně jsou rodiče spokojeni například s provozní dobou mateřských škol, jejich péčí o děti a také programem vzdělávání v nich (Kuchařová, 2009).

2.2 Předškolní vzdělávání pohledem veřejnosti v zahraničí

Podobná zjištění, týkající se pohledu rodičů na význam předškolního vzdělávání a jejich očekávání od něj, můžeme nalézt i v zahraničních výzkumech. V roce 2013 byla v Turecku zveřejněna studie nesoucí název *Parent's views about preschool education*, která zkoumala právě názory rodičů na předškolní vzdělávání. Autoři výzkumu provedli celkem 35 semi-strukturovaných rozhovorů s rodiči, jejichž děti navštěvovaly soukromé předškolní zařízení. Po sběru dat probíhal prepis rozhovorů a následně jejich analýza, na základě které byly stanoveny čtyři základní témata, která budou nadále zkoumána – význam předškolního vzdělávání, počáteční věk pro zahájení předškolního vzdělávání, charakteristika předškolních zařízení a očekávání rodičů od těchto zařízení. Z výsledků vyplynula následující zjištění: co se týče **významu předškolního vzdělávání a názorů na jeho důležitost**, většina rodičů zdůraznila jeho nezbytnost pro sociální rozvoj dětí a určitou potřebu dětského kolektivu. Rodiče považují za důležité, aby si děti již v raném věku osvojily základní pravidla chování ve společnosti, vytvářely si přátelské vazby s vrstevníky a v souvislosti s tím podporovaly i rozvoj svého sebevědomí. Další klíčový význam v tomto stupni vzdělávání shledávají rodiče v přípravě dítěte k nástupu na základní školu, což v sobě zahrnuje i přizpůsobení se určitému řádu a pravidlům v mateřské škole a také rozvoj jejich tělesných dovedností. Zajímavý pohled na věc poskytl jeden z rodičů, který závěrem této části zdůraznil důležitost předškolního vzdělávání pro vlastní vzdělání rodičů. Následující zkoumané téma týkající se **počátečního věku, kdy by děti měly zahájit předškolní docházku**, obsahovalo rozmanité odpovědi. Respondenti se vesměs neshodli na žádném konkrétním věku, naopak každý si relevantně zdůvodnil svou odpověď. Vyskytly se zde jak přesvědčení, že děti by měly nastoupit k předškolnímu vzdělávání až v 5 či 6 letech, kdy jsou již připraveny zahájit školní docházku, tak naopak také názory o tom, zda není předškolní vzdělávání vhodné již pro dvouleté děti, které se tak o sebe dokážou postarat již v tomto brzkém věku a nadále budou své schopnosti každodenně rozvíjet. Co se týče **charakterizování předškolního zařízení** v rámci zmíněné studie (2013), tato otázka byla pojata široce. Rodiče se zaměřili jak na charakteristiky učitelů, tak i konkrétně na samotnou instituci. Nejčastěji zde zdůrazňovali nutnost vhodného vzdělání učitelů a vlastností, kterými by měli disponovat, jako jsou komunikační schopnosti, vytváření pozitivních vztahů mezi dětmi a v neposlední řadě také trpělivost. Ve vztahu k předškolní instituci rodiče považují za klíčové, aby toto zařízení pracovalo dle vhodného a věkově přiměřeného programu, nicméně samozřejmostí je také podnětné prostředí, ve

kterém se dítě bude cítit bezpečně a šťastně. Pro účely naší práce se jeví zajímavým také poslední okruh otázek, který se věnoval zjišťování **očekávání rodičovské veřejnosti od předškolního zařízení**. Může se zdát, že první otázka (týkající se významu předškolního vzdělávání) do určité míry koresponduje právě s touto, nicméně při podrobnější analýze lze zjistit, že zde jsou rodiče ve svých odpovědích již konkrétnější a uvádějí svá očekávání více do hloubky. Uvedeno zde bylo kupříkladu osvojení si základních čísel, barev, pravidel společnosti, poslech a reprodukce příběhů a neopomínal se ani řečový vývoj dítěte. Někteří z rodičů také očekávají, že předškolní zařízení odhalí a posoudí celkové schopnosti dítěte, se kterými budou učitelé následně pracovat a prohlubovat je.

Jeden ze zahraničních výzkumů stručně shrnuje ve své publikaci (2016) také Průcha. Dle jeho slov celkově roste počet výzkumných šetření, která se zaměřují právě na rodiče předškolních dětí a jako příklad uvádí jeden z nich – výzkum, jenž byl realizován v Řecku v roce 2014. Odborníci zabývající se touto problematikou zde zkoumali hodnocení kvality mateřských škol ze strany rodičů, kterým se v těchto zařízeních vzdělávají děti. Současně se zajímali také o to, jak rodiče celkově vnímají tyto instituce. Výzkumu se zúčastnilo celkem 53 rodičů. Získané výsledky byly poté dány do komparace s hodnocením expertů a vyplynulo z nich překvapivé zjištění, tedy že mezi těmito hodnoceními existují markantní rozdíly. Kvalita předškolních zařízení ze strany rodičů je na vyšší úrovni, než jak ji odhadovalo hodnocení expertů (Průcha, 2016).

V této kapitole jsme nastínili některé výzkumy týkající se pohledu rodičů na předškolní vzdělávání. Zaměřili jsme se jak na výzkumy provedené u nás v České republice, tak i na ty realizované zahraničními autory. Z jejich výsledků nám vyplynul pohled na předškolní vzdělávání a jeho instituce a očekávání rodičů od něj. V některých případech se respondenti shodovali, jindy jsme se mohli dozvědět i mnohdy meritorně odlišné názory. Pro cíle této diplomové práce bude stěžejní následující kapitola, ve které se budeme podrobněji věnovat zavedení povinné předškolní docházky, způsobům jejího plnění a v neposlední řadě důkladněji objasníme změny, kterými prošel školský zákon v souvislosti s touto problematikou. Závěrem kapitoly zmíníme povinné předškolní vzdělávání v zemích EU, kde je již tento systém zaveden.

3 POVINNOST VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Dle Průchy (2006) se až donedávna na předškolní vzdělávání realizované v mateřských školách a podobných institucích nahlíželo jako na „nadbytečné“. Všeobecně převládal názor, že skutečné vzdělávání nastává až nástupem dítěte na základní školu a veškeré edukační činnosti realizované do této doby byly považovány pouze za hraní si s dětmi. Tomuto názoru přispívalo hned několik skutečností, přičemž jednou z nich byl také fakt, že předškolní vzdělávání bylo nepovinné. Obrovskou změnu v tomto pohledu však přinesla novela školského zákona ve znění účinném od 1. 9. 2017. V souvislosti s předškolním vzděláváním bylo počínaje tímto datem zavedeno povinné vzdělávání v mateřské škole. Souhrnné informace a zásadní důvody k tomuto zákonění lze nalézt i v *Důvodové zprávě k novele školského zákona*, která byla vydána v roce 2015 MŠMT, v rámci níž se tato změna již plánovala. Dle této zprávy a v ní dostupných výsledků nemá značná skupina dětí předpoklady k tomu, aby zahájila povinnou školní docházku a to nejen z toho důvodu, že dítě pochází ze sociálně vyloučených lokalit, nýbrž většina těchto dětí se nezúčastnila vzdělávání v mateřské škole ani v přípravné třídě. Základní ideou zavedení povinné předškolní docházky je tedy zabezpečení náležité přípravy dětí ve věku pěti let tak, aby byly způsobilé k zahájení docházky na základní škole a v případě zjištění potenciálních znevýhodnění ve vývoji dítěte jejich včasná eliminace (Důvodová zpráva k novele školského zákona, 2015). Tato kapitola se věnuje charakterizování nejpodstatnějších změn v předškolním vzdělávání, přičemž při jejich popisu přirozeně vycházíme primárně ze zákona č. 178/2016 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. V závěru kapitoly stručně srovnáváme české předškolní vzdělávání s vybranými zeměmi, kde můžeme mimo jiné vidět, v jakých zemích je již povinná docházka do mateřské školy realizována, případně jaká je věková hranice k její zahájení.

3.1 Způsoby plnění povinné předškolní docházky

Výše zmíněné povinné vzdělávání v mateřské škole se řídí určitými pravidly a normami. Jak udává zákon č.178/2016 Sb., je vztaheno na děti, které jsou státními občany naší země případně občany jiného členského státu v rámci Evropské unie a pobývají na území České republiky déle než 90 dní. Dále se tato docházka nevyhne ani ostatním cizincům, kteří mají dovoleno pobývat na našem území ať už trvale či zde mají pouze přechodné bydliště. Co se realizace docházky týče, dítě má povinnost nastoupit do

mateřské školy začátkem toho školního roku, který následuje po dovršení pátého roku dítěte. Jedná se tedy o jeden celý školní rok v mateřské škole, který následně pokračuje přechodem na základní školu. Výjimku představují děti s hlubokým mentálním postižením, na které se povinná docházka do mateřské školy nevztahuje. Jak je dále stanoveno ve školském zákoně, zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu v tom kalendářním roce, ve kterém má oficiálně zahájit povinné předškolní vzdělávání. Běžně je toto povinné vzdělávání uskutečňováno prostřednictvím každodenní docházky do mateřské školy v pracovních dnech, vyjímaje období, které připadá na školní prázdniny. Nelze opomenout ani finanční stránku věci, tedy úplatu za předškolní vzdělávání, kterou běžně zákonní zástupci za dítě v mateřské škole hradí. Dítě, které se však vzdělává v rámci povinného předškolní vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy, je od této úplaty osvobozeno. Nutno však podotknout, že toto osvobození se týká pouze dítěte, které se tak vzdělává poprvé, nikoliv toho, kterému byl nařízen odklad povinné školní docházky a tento jeden rok předškolní docházky tedy opakuje. V takovém případě již dochází k hrazení úplaty za předškolní vzdělávání v plné výši (Zákon č. 178/2016 Sb.)

Značnou nevýhodu a jakýsi nedostatek v rámci změn v tomto zákoně můžeme spatřit v možnostech, jak se lze pravidelnému vzdělávání v mateřské škole vyhnout. Jak školský zákon uvádí, existují i další způsoby, jak lze povinné předškolní vzdělávání plnit, přičemž na výběr je zde ze tří variant. Za nejběžnější můžeme shledat tzv. individuální vzdělávání, kdy je dítě vzděláváno v domácím prostředí bez povinnosti pravidelného a každodenního docházení do mateřské školy, což se může mnohým rodičům jevit jako nejpohodlnější řešení. Další možností je zapsání dítěte ke vzdělávání v přípravné třídě realizované základní školou či v přípravném stupni speciální základní školy a v rámci posledního způsobu může být dítě vzděláváno v zahraniční škole, která funguje na území České republiky, nicméně je nutné, aby tato mateřská škola měla ministerstvem školy, mládeže a tělovýchovy povoleno plnění povinné předškolní docházky. Pokud se zákonný zástupce rozhodne pro jednu z výše uvedených variant jiného plnění povinné předškolní docházky, plyne pro něj z tohoto rozhodnutí povinnost sdělit tuto skutečnost a vybranou formu jiného vzdělávání řediteli té mateřské školy, jež sídlí ve školském obvodu, v němž má dítě uvedeno místo trvalého pobytu a to nejpozději 3 měsíce před zahájením školního roku, ve kterém by dítě mělo zahájit povinnou docházku do mateřské školy (Zákon č. 178/2016 Sb.)

V případě, že se zákonný zástupce dítěte rozhodne pro individuální vzdělávání dítěte v domácnosti, je nezbytné, aby se v rámci konzultace s ředitelem dané mateřské školy domluvil na vzdělávacích oblastech a určitých výstupech, kterých by mělo dítě tímto vzděláním dosáhnout. Tyto zmíněné vzdělávací oblasti vycházejí z RVP PV se kterými běžně v mateřských školách pracují učitelé, z čehož vyplývá, že se jedná o shodné oblasti, které jsou zařazeny do vzdělávání při docházce do mateřské školy. Je vhodné, aby se zákonný zástupce s ohledem na úspěšnost svého dítěte skutečně věnoval domácímu vzdělávání dítěte. K tomu, na jaké úrovni se v rámci individuálního vzdělávání dítěte aktuálně nachází, slouží průběžné ověřování znalostí a osvojených očekávaných výstupů v rámci výše zmíněných vzdělávacích oblastí. K ověření dosažené úrovně u dítěte by mělo dle zákona dojít mezi třetím a čtvrtým měsícem od zahájení školního roku a tedy započítáním vzdělávání dítěte. Je nutno dodat, že toto ověření je nevyhnutelné a zákonný zástupce má povinnost u něj zabezpečit přítomnost dítěte. V případě, že se prokáže optimální vývoj a progres dítěte v rámci jednotlivých vzdělávacích oblastí, lze v individuálním vzdělávání i nadále pokračovat. V opačném případě může dát ředitel zákonnému zástupci určitá doporučení a možnosti, jakou cestou by měl vést další vzdělávání tak, aby dítě dosahovalo nejlepších výsledků a aby při následující návštěvě mateřské školy byl u dítěte zaznamenán progres. Jak jsme uvedli výše, je nezbytné, aby byla zajištěna účast dítěte při tomto ověření, neboť zákon udává řediteli možnost ukončit individuální domácí vzdělávání v případě, že tomu tak nebude a dítě se k ověření nedostaví ani v druhém, tedy náhradním termínu (Zákon č. 178/2016 Sb.)

V urgentních případech, kdy se dítě nemůže zúčastnit pravidelné docházky (a to kupříkladu z důvodu nemoci či z jiných opodstatněných důvodů) jsou ve školním řádu příslušné mateřské školy zakotveny náležité podmínky pro uvolňování dětí ze vzdělávání a způsoby jejich omlouvání. V rámci této nepřítomnosti dítěte ve vzdělávání má ředitel mateřské školy právo na prokázání toho, z jakého důvodu se dítě nemůže docházky zúčastnit a v návaznosti na tuto skutečnost je tedy zákonný zástupce dítěte povinen tyto důvody doložit a to nejpozději do 3 dnů od vydání výzvy ředitelem mateřské školy (Zákon č. 178/2016 Sb.).

Dle § 35 školského zákona mohou nastat v průběhu vzdělávání dítěte v mateřské škole určité situace, následkem kterých je ředitel oprávněn toto vzdělávání ukončit. Mezi příčiny těchto situací řadíme kupříkladu neúčast a nepřítomnost dítěte v předškolním vzdělávání bez předchozí či následné omluvy ze strany zákonného zástupce a to v době

delší, než 14 dní. Dalším opodstatněným podnětem k ukončení vzdělávání je opakované narušování plynulého a bezproblémového chodu a fungování mateřské školy ze strany zákonného zástupce vzdělávaného dítěte. V případě zdravotních komplikací či vidiny problémů na vzdělávací cestě u dítěte doporučuje lékař případně ve spolupráci se školským poradenským zařízením a jinými zainteresovanými odborníky odklad nebo striktní ukončení předškolního vzdělávání. Za těchto okolností jsou vždy zohledňovány individuální možnosti dítěte tak, aby naopak při kontinuálním vzdělávání nedocházelo ke zpomalování dalšího progresu u dítěte. V neposlední řadě je vzdělávání oprávněně ukončeno z důvodu opakujícího se neuhrazení finančních prostředků vztahujících se k úplatě za vzdělávání dítěte v mateřské škole případně úplatě za školní stravování. Tyto záležitosti jsou obvykle uhrazovány v termínech stanovených školním řádem mateřské školy, nicméně v akutních případech je nepochybně možné se s ředitelem domluvit na jiné lhůtě úhrady těchto poplatků. V opačném případě, kdy zákonný zástupce opakovaně nerespektuje stanovené termíny a ve vlastním zájmu si nesjedná náhradní termín platby, má ředitel neoddiskutovatelný důvod k ukončení předškolního vzdělávání. Výše uvedené důvody, při nichž má ředitel mateřské školy právo písemně oznámit zákonnému zástupci dítěte rozhodnutí o ukončení předškolního vzdělávání, se však nevztahují k těm dětem, jejichž předškolní vzdělávání je ze zákona stanoveno jako povinné (Zákon č. 178/2016 Sb.)

Povinné vzdělávání v mateřské škole není však poslední změnou, která se v rámci tohoto stupně vzdělávání připravuje. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání popisuje i další z obměn, které nabudou účinnosti v různých časových rozestupech. Konkrétně mluvíme o přednostním přijímání dětí v různých věkových kategoriích k předškolnímu vzdělávání. V současné době, tedy k 1. září 2017 je stanoveno přednostní přijímání těch dětí, které před zahájením nového školního roku dosáhnou nejméně čtyř let věku. Pro ředitele mateřských škol tak nastává povinnost přijmout tyto děti pocházející ze spádové oblasti dané mateřské školy a to až do naplnění maximální kapacity. Stejně tak tomu bude i v dalších letech, neboť tyto věkové hranice se budou nadále snižovat. O rok později, tedy k 1. září 2018 klesá toto přednostní přijímání na věkovou hranici nejméně tří let věku dítěte a v neposlední řadě k 1. září 2020 se bude týkat ještě mladších, dvouletých dětí. Do jednotlivých tříd v mateřských školách je možno zařazovat děti jak ve stejném, tak i v různém věku a vytvářet tak třídy, které jsou věkově homogenní či heterogenní. V souvislosti s těmito změnami proto bude nutné důkladně

zvážit kapacitní možnosti jednotlivých mateřských škol a v návaznosti na to tyto kapacity přizpůsobit tak, aby byly mateřské školy schopny pojmout ve vzdělávání děti jak od tří let věku, tak i děti nastupující k povinné předškolní docházce (RVP PV, 2018).

3.2 Povinné předškolní vzdělávání v zemích Evropské unie

Všichni jistě známe rčení „*Jiný kraj, jiný mrav*“. Je zcela přirozené, že každá země má svůj specifický systém vzdělávání, vlastní pravidla, normy a samozřejmě také systém hodnocení výsledků v rámci jednotlivých stupňů vzdělávání. Zaměříme-li se však konkrétně na předškolní vzdělávání, v porovnání s naší zemí je téměř ve všech rozvinutých zemích cíl tohoto stupně vzdělávání totožný. Stejně tak jako u nás, i v ostatních zemích směřuje předškolní vzdělávání k přípravě dítěte na život v dnešní společnosti a snaží se vybavit dítě konkrétními vědomostmi, poznatky a dovednostmi, které může následně využít pro svůj další rozvoj a především následující vzdělávání. Tento cíl je, podobně jako v českém RVP PV ukotven v kurikulárních dokumentech určených pro tento stupeň vzdělávání, tedy pro preprimární vzdělávání (Průcha, 2006). Poctou pro nás však může být skutečnost, že na základě komparace našeho a zahraničního předškolního vzdělávání, kterou uvádí Průcha a Kořátková (2013) se řadí systém českého předškolního vzdělávání k jednomu z nejvyspělejších.

Ve srovnání s jednotlivými zeměmi nalezneme odlišnosti, i co se týče účasti napředškolní docházce. Důvodová zpráva k novele školského zákona (2015) shrnuje, že nejnižší míra účasti na předškolním vzdělávání dětí ve věku do 4 let do zahájení povinné školní docházky byla u států Evropské unie zaznamenaná například v Chorvatsku, Finsku či Řecku. Evropská unie si klade za cíl zvýšení této účasti v rámci předškolního vzdělávání do roku 2020 v průměru na 95%. Účast v České republice dosáhla v roce 2012 celkem 86,1% zúčastněných na předškolním vzdělávání, což by se mohlo v souvislosti se zavedením povinné předškolní docházky ještě navýšit. Jak dodává Kuchařová (2009), naopak nejvyšší podíl dětí navštěvujících zařízení, které je určeno pro předškolní vzdělávání lze shledat ve Francii či Itálii. Průcha (2016) dodává hlavní faktory ovlivňující výše zmíněnou míru participace dětí v tomto stupni vzdělávání. Řadí mezi ně mimo jiné i dostupnost tohoto vzdělávání, tedy kupříkladu vzdálenost jednotlivých vzdělávacích zařízení od bydlišť rodin či dostupnost finanční, kdy je pro některé rodiny toto vzdělávání příliš velká zátěž z hlediska výdajů.

Z výše uvedených výsledků lze usoudit, že například ve Francii je předškolnímu vzdělávání ze strany veřejnosti přisuzována značná váha. Ačkoliv je zde docházka do mateřských škol prozatím nepovinná, téměř 100% dětí starších tří let zde dochází. Jak dodává Průcha (2016), v rámci francouzského vzdělávacího systému je předškolní vzdělávání považováno za prvotní formu vzdělávání a tvoří podstatný předstupeň základního vzdělávání. Jedním ze specifík, které můžeme sledovat ve srovnání s předškolním vzděláváním u nás, je systém hodnocení dětí již v mateřské škole. Nejedná se striktně o známkování, jako je tomu u ostatních stupňů vzdělávání, ale každé dítě navštěvující mateřskou školu vlastní tzv. školní pas, do kterého učitelé zaznamenávají jednotlivé vývojové pokroky dítěte. Značná pozornost a váha je předškolnímu vzdělávání věnována také jak ze strany inspekce, která pravidelně kontroluje úroveň vzdělávání v mateřských školách, tak i v souvislosti s profesními požadavky na učitele mateřských škol (Průcha, 2016).

Jednotlivé země se mimo participace dětí na předškolním vzdělávání dále liší také délkou tohoto vzdělávání a věkem, kdy se tato docházka stává povinnou. Pro snazší orientaci přikládáme následující tabulku, která přehledně shrnuje základní informace, které se týkají povinného předškolního vzdělávání v jednotlivých zemích Evropské unie, případně udáním věku, kdy dětem vzniká tato povinnost (převzato a upraveno z Důvodové zprávy k novele školského zákona, 2015):

Země	Povinnost předškolního vzdělávání	Věk vzniku povinnosti předškolního vzdělávání	Věk začátku povinné školní docházky
Česká republika	ano	5 let	6 let
Belgie	ne	-	6 let
Bulharsko	ano	5 let	7 let
Chorvatsko	ano	5 let	6 let
Dánsko	ano	5 let	6 let
Estonsko	ne	-	7 let
Finsko	ne	-	7 let
Francie	ne	-	6 let

Irsko	ne	-	6 let
Itálie	ne	-	6 let
Island	ne	-	6 let
Kypr	ano	4 roky	6 let
Litva	ne	-	7 let
Lotyšsko	ano	5 let	7 let
Lucembursko	ne	-	4 roky
Maďarsko	ano	3 roky	6 let
Malta	ne	-	5 let
Německo	ne	-	6 let
Nizozemí	ne	-	4 roky
Polsko	ano	5 let	6 let
Portugalsko	ne	-	6 let
Rakousko	ano	5 let	6 let
Rumunsko	ne	-	6 let
Řecko	ano	5 let	6 let
Slovensko	ne	-	6 let
Slovinsko	ne	-	6 let
Spojené království	ne	-	5 let
Španělsko	ne	-	6 let
Švédsko	ne	-	7 let
Švýcarsko	ano	4-5 let	6 let

Tabulka č. 1- Předškolní vzdělávání v zemích Evropské unie

Jak jsme již zmínili, také v České republice došlo v roce 2017 k legislativním změnám, které vedly k zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání. Dle EACEA (2010) není povinné vzdělávání v mateřské škole však záležitostí naprosto neznámou ani ojedinělou, což lze vyvodit i z výše přiložené tabulky. Podíváme-li se podrobněji na systém předškolního vzdělávání v jiných zemích, můžeme se s tímto

modelem již v mnoha zemích setkat. Průcha (2016) ve své publikaci stručně shrnuje jednotlivé informace týkající se povinnosti předškolního vzdělávání v evropských zemích. Jako stát s nejranějším systémem povinnosti tohoto stupně vzdělávání uvádí Maďarsko, kdy z původního věku 5 let se tato hranice snížila na 3 roky věku dítěte. Nachází-li se dítě na konci posledního ročníku předškolního vzdělávání, dochází k diagnostice, zda je dostatečně zralé a připravené k nástupu na základní školu. V případě, že tomu tak není, je docházka do mateřské školy ještě o rok prodloužena (Průcha, 2016).

Mezi další ze zemí řadíme například Polsko, které v roce 2004 uzákonilo změnu, a dle školského zákona mají všechny šestileté děti povinnost absolvovat jeden přípravný rok před zahájením povinné školní docházky na základní škole. Jedná se o tzv. nultý ročník vzdělávání, v rámci kterého se dítě vzdělává buď v mateřské škole, nebo přímo v prostorách základní školy, kde je k tomuto účelu vymezena konkrétní předškolní třída (EACEA, 2010). V souvislosti s tímto dodává Průcha (2016), že pobyt dětí v předškolním zařízení je bezúplatný pro ty děti, které zde stráví maximálně 5 hodin denně. V případě, že je tato doba pobytu překročena, ze strany těchto zařízení je po rodičích dětí vyžadován finanční příspěvek, stejně tak jako za stravování.

Snahu o posílení role a klíčové pozice mateřské školy jakožto významného vzdělávacího zařízení ve vzdělávacím systému a současně také vidinu kvalitnější přípravy dětí na povinné školní vzdělávání uskutečnilo v roce 2010 i Rakousko. Stralczynská Loudová (2012) popisuje, že se zde musí děti, které jsou starší pěti let povinně účastnit vzdělávání v mateřské škole a to minimálně 16 hodin týdně. Tato povinná předškolní docházka je, stejně jako v České republice bezplatná a stejně jako u nás toto vzdělávání směřuje k získání určitých kompetencí nezbytných pro budoucí úspěšnost a další směřování dítěte. Podobně je na tom také Švýcarsko, kde je v současné době taktéž zavedena povinná jednoletá či dvouletá docházka do mateřské školy. Předškolní vzdělávání není ani zde podmíněno žádnou úplatou, je tedy bezplatné (Stralczynská Loudová, 2012).

Pro účely diplomové práce byla stěžejní výše uvedená, tedy třetí kapitola. V rámci ní jsme se podrobně věnovali aktuální změně v oblasti školství – konkrétně povinné předškolní docházce a způsobům jejího plnění. Charakterizovány zde byly mimo jiné i další podstatné informace kupříkladu v případě, že se rodiče rozhodnou pro individuální vzdělávání dítěte v domácím prostředí. V takové situaci je nutno dodržovat určitá pravidla a především se pravidelně zúčastňovat systematického „přezkoušení“ dětí v mateřské škole

tak, aby bylo zřetelné, zda dítě dosahuje pokroků v rámci svého rozvoje. Nastíněny byly v této kapitole také plánované změny v rezortu předškolního vzdělávání, jako je například přednostní přijímání dětí od určité věkové hranice, která se v horizontu následující let bude nadále snižovat. Nedílnou součástí tvořila podkapitola věnovaná povinné předškolní docházce v jiných zemích. Dozvídáme se zde, v jakých zemích je již stanoveno za povinné účastnit se předškolního vzdělávání a jaký je věk dětí pro započítání této docházky, případně jakým způsobem je realizována.

4 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část byla rozdělena do tří hlavních kapitol. V první kapitole jsme úvodem nastínili historický vývoj předškolního vzdělávání v České republice. Tato část je důležitá pro popsání změn, kterými vzdělávání na tomto stupni během několika let prošlo. V určitém časovém rozmezí nemělo předškolní vzdělávání ani závazný program, podle kterého pracovat a vzdělávat děti, což je v dnešní době již dávnou minulostí, neboť v současnosti učitelé pracují podle RVP PV. Vzdělávání v mateřské škole se nyní nachází na mnohem vyšší úrovni, než tomu bývalo dříve, což dokládá i jeho pojetí a obecné cíle. RVP PV toto pojetí a směřování předškolního vzdělávání, které můžeme nalézt v další části první kapitoly, vymezuje nejjasněji. Mimo základní úkoly předškolního vzdělávání jako je doplňování rodinné výchovy, si předškolní vzdělávání za cíl klade také tvorbu předpokladů pro pokračování dítěte ve vzdělávání, především přechod na další stupeň, tedy na základní školu. Právě zavedením povinného posledního roku předškolní docházky by se mohla úroveň této přípravy ještě navýšit. Samozřejmostí je vytvoření vhodného a na podněty bohatého prostředí, které bude dítě podněcovat k dalším pokrokům v jeho individuálním vývoji. V první kapitole jsme dále uvedli základní legislativní a kurikulární dokumenty týkající se předškolního vzdělávání. Z legislativního sektoru nelze opomenout především *Školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* a *Vyhlášku č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání*. Právě výše zmíněný zákon prošel podstatnými změnami a jeho novela přinesla zákonným zástupcům dětí a mateřským školám zásadní reformu, jež je součástí *zákona č. 178/2016 Sb.*, kterým se mění výše uvedený zákon č. 561/2004 Sb. Jedná se o obecné informace týkající se povinnosti předškolního vzdělávání a způsobům jeho plnění. V rámci kurikulárních dokumentů vztahujících se k předškolnímu vzdělávání je zde uvedena nejprve *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*, dále pak *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, *Školní vzdělávací program* a na poslední úrovni také *Třídní vzdělávací program*, sloužící již učitelům v konkrétních třídách. Tyto programy jsou na sebe vzájemně vázané a při jejich tvorbě vychází jeden z druhého, je tedy nezbytná jejich detailnější znalost ze strany učitele.

Na první kapitolu práce navazuje kapitola druhá, která se věnovala pohledu veřejnosti na předškolní vzdělávání. Uvedeny zde byly průzkumy provedené jak v České republice, tak v zahraničí. Jeden z českých výzkumů byl realizovaný Šmelovou v roce 2005, která se prostřednictvím dotazníkového šetření zajímala o soulad současného předškolního

vzdělávání s požadavky rodičů. Touto cestou zjistila pohled rodičů na mateřské školy a jejich očekávání od učitelů. Jakožto hlavní důvody, proč by dítě mělo navštěvovat mateřskou školu, uváděli dotazovaní kupříkladu potřebu kolektivu dětí, socializaci či včasné podchycení možných problémů u dítěte. Neblahým dojmem může působit zdůvodnění nutnosti docházení do zaměstnání, kdy rodič dítě do mateřské školy spíše „odloží“ během své pracovní doby. Ze zahraničních výzkumů uvádíme jednu ze studií, v rámci které autoři, podobně jako Šmelová, zkoumali očekávání rodičovské veřejnosti od předškolního vzdělávání, jeho význam a názory na něj.

Poslední kapitola teoretické části se svým obsahem již dotýkala hlavního tématu této práce, tedy zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole v České republice. Zde jsme podrobněji charakterizovali změnu ve školském zákoně a popsali způsob plnění povinné předškolní docházky. Značnou nevýhodu lze spatřit v možnostech, které mají zákonní zástupci v tom, jak tuto povinnost obejít. Jednou z nich je individuální vzdělávání v domácnosti a pouze pravidelné docházení do mateřské školy k ověřování úrovně znalostí dítěte. Závěrem této kapitoly jsme nastínili předškolní vzdělávání v jiných zemích s důrazem na některé z nich, kde je již systém této povinné docházky realizován. Cíl předškolního vzdělávání je ve většině zemí takřka totožný, tedy předávání určitých vědomostí a dovedností, které bude dítě nadále využívat ve svém osobním i profesním životě. Odlišnosti můžeme spatřit kupříkladu v míře účasti na tomto vzdělávání, jeho délce a věkem, kdy začíná. Pro přehlednost je zde přiložena tabulka shrnující předškolní vzdělávání v zemích Evropské unie a věk, kdy je tato docházka, včetně školní zahájení.

Z teoretických východisek dále vycházíme v praktické části práce. Tato empirická část je tvořena výzkumem realizovaným prostřednictvím dotazníkového šetření u rodičů, jehož cílem bylo zjistit jejich názory na povinný poslední rok předškolního vzdělávání. Zjištěná data jsou v praktické části následně analyzována a interpretována.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V teoretické části práce jsme popsali vývoj předškolního vzdělávání v České republice, následně jeho současné pojetí, cíle, legislativní vymezení a především aktuální změnu ve školském zákoně, kterou se zavádí povinné předškolní vzdělávání. Poznatky uvedené v teoretické části jsou stěžejním podkladem pro praktickou část práce. Zde jsme prostřednictvím dotazníku zjišťovali názory rodičovské veřejnosti na tuto změnu – tedy na povinné vzdělávání v mateřské škole. V následující kapitole diplomové práce nejprve objasníme výzkumný problém a stanovíme cíle, otázky a hypotézy výzkumu. Následně je zde charakterizován vzorek výzkumu a popsán způsob jeho výběru. Nedílnou součástí tvoří také výzkumný nástroj, prostřednictvím něhož jsme získávali veškerá data a informace. V našem případě se jedná o dotazník, jehož podrobnější charakteristiku uvádíme také jako součást této kapitoly a v plném rozsahu je součástí příloh práce. Závěrem kapitoly popisujeme předvýzkum, který jsme zrealizovali z důvodu otestování vlastností a míry pochopení vytvořeného dotazníku.

5.1 Výzkumný problém

Jak jsme uvedli v teoretické části diplomové práce, novelou školského zákona bylo uzákoněno povinné předškolní vzdělávání a to s účinností od září roku 2017. V rámci něj je stanoveno, že děti, které do měsíce září dosáhnou pěti let, musí v následujícím školním roce nastoupit k výše zmíněnému povinnému vzdělávání v mateřské škole. Ještě do nedávna měli rodiče předškolních dětí možnost se svobodně rozhodnout, zda dítě do mateřské školy docházet bude, či nikoliv. Někteří volili kupříkladu příležitostní docházení dítěte do mateřské školy, jiní s dětmi, pokud jim to situace dovoľovala, raději zůstávali v domácím prostředí. Individuální vzdělávání dítěte je jednou z možností i v současné době, nicméně rodičům přináší i tato varianta řadu povinností. Také proto lze předpokládat, že názory na zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole mohou být zcela rozmanité a to především právě ze strany rodičů. Jelikož se jedná o poměrně aktuální a nepříliš probádané téma, považujeme za zajímavé provést v této oblasti výzkumné šetření a zjistit nazírání rodičů na tuto problematiku.

5.2 Cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit *názory rodičů týkající se zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole*. Na základě hlavního cíle výzkumného cíle jsme si stanovili dílčí výzkumné cíle.

Dílčí cíle výzkumu:

1. Zjistit, jaký význam připisují rodiče předškolnímu vzdělávání.
2. Zjistit, jak jsou rodiče informováni v souvislosti se zavedením povinného vzdělávání v mateřské škole.
3. Zjistit, jaké přínosy či rizika shledávají rodiče v zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole.

V souvislosti s cílem výzkumu jsme si stanovili výzkumné otázky. Za hlavní výzkumnou otázku jsme zvolili: *Jaký je názor rodičů na zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole?*

Dílčí výzkumné otázky:

VO 1: Jaký je vztah mezi vzděláním rodičů a tím, jaký význam připisují předškolnímu vzdělávání?

VO 2: Jaké mají rodiče informace týkající se povinného vzdělávání v mateřské škole?

VO 3: Jaké přínosy či rizika shledávají rodiče v povinném vzdělávání v mateřské škole?

Nedílnou součástí výzkumu jsou také **hypotézy**, které jsme si stanovili. V rámci nich předpokládáme, že:

H 1: Rodiče s vysokoškolským vzděláním připisují předškolnímu vzdělávání větší význam, než rodiče s nižším vzděláním.

H 2: Rodiče s vysokoškolským vzděláním se o povinné vzdělávání v mateřské škole zajímali častěji, než rodiče s nižším vzděláním.

H 3: Rodiče mající v současné době dítě v mateřské škole shledávají v povinném předškolním vzdělávání více přínosů, než rodiče, kteří dítě v mateřské škole nemají.

5.3 Vzorek výzkumu

Jak již z názvu práce vyplývá, výzkumným vzorkem byli rodiče. V našem případě se jednalo o dostupný výběr respondentů. Vybrali jsme jak rodiče, jejichž děti jsou v předškolním věku a navštěvují mateřskou školu, tak i ty, kteří mají děti starší, či naopak mladší, nicméně v mnoha případech i tak mohli zaznamenat zákonem stanovenou změnu v oblasti předškolního vzdělávání. Rodiče jsme oslovili prostřednictvím elektronického dotazníku vytvořeného skrz portál Google formuláře, který byl následně vložen na sociální síť. Výzkumný vzorek tvořilo celkem 305 respondentů.

5.4 Metoda sběru a zpracování dat

Vzhledem k tomu, že se jedná o kvantitativně orientovaný výzkum, k získání dat jsme využili dotazník, který je v plném rozsahu součástí příloh diplomové práce. Jak uvádí Gavora (2010), jednou z nejčastějších metod využívaných k získávání dat, je právě dotazník. Umožňuje nám za relativně krátkou dobu shromáždit velké množství dat, což se pro účely naší práce jeví jako nejvýhodnější způsob.

Charakteristika výzkumného nástroje

Dotazník vytvořený pro účely našeho výzkumu se skládá ze tří hlavních částí. V rámci úvodní části jsou respondenti seznámeni s tématem diplomové práce a cílem jejího výzkumného šetření – tedy zjištění názorů rodičů na zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole. Současně jsou ubezpečeni naprostou anonymitou, jsou jim poskytnuty stručné instrukce a odhadovaná doba vyplnění dotazníku. Další část tvoří již samotné položky, přičemž ty počáteční se orientují na zjištění sociodemografických údajů o respondentech. Následující otázky se věnují konkrétně tématu práce. Celkový počet otázek je 21, z nichž jedna otázka je otevřená a jedna polouzavřená. Ostatní otázky jsou uzavřené, nicméně respondenti v nich mají stanoveny možné počty odpovědí. Vzhledem k tomu, že chápeme situaci, kdy se ne vždy respondenti ztotožňují s nabízenými možnostmi odpovědí, v rámci téměř každé z otázek dáváme rodičům také prostor pro jinou odpověď, než jsou ty námi stanovené. Závěrem dotazníku mají respondenti možnost zmínit jakékoliv připomínky týkající se jak dotazníku a jeho zpracování, tak doplňujícího vyjádření k tématu povinného předškolního vzdělávání. Dotazník je zakončen poděkováním respondentům za čas věnovaný jeho vyplnění.

Dotazník jsme rodičům administrovali elektronickou formou. Jeho tvorba proběhla skrz portál Google formuláře a následně jsme dotazník umístili na sociální síť, případně jsme jej rodičům rozposlali e-mailem. Tento způsob administrace přes sociální síť nám umožnil získat poměrně velké množství dat během krátkého časového intervalu a především jsme tak měli šanci se dostat i k rodičům ze vzdálenějších částí České republiky. Velmi nás překvapil nebývalý zájem rodičů o účast na našem výzkumu a získali jsme tak celkem 348 dotazníků. Po podrobnějším studiu jednotlivých dotazníků jsme museli některé z nich vyřadit pro jejich neúplnost či nedodržení požadavků na jeho vyplnění. Finální počet tak tvořilo 305 dotazníků.

Způsob zpracování dat

Získaná data jsme přepsali do počítače, k čemuž jsme využili program Microsoft Office Excel. K tomuto účelu jsme si v tomto programu vytvořili přehlednou tabulku, kde jednotlivé řádky představovaly odpovědi konkrétních respondentů a sloupce znázorňovaly otázky, na které odpovídali. Jednalo-li se o uzavřené otázky, přiřadili jsme k těmto položkám kódy – čísla. V případě otevřených otázek jsme vytvářeli kategorie nejčastějších odpovědí. V rámci interpretace jsme poté vybrali některé z nich a uvádíme je jakožto příklady otevřených otázek. Po přepsání veškerých dat jsme získané výsledky převedli na relativní četnost, tedy na procentuální vyjádření se zaokrouhlením na jedno desetinné místo. V návaznosti na to jsme jednotlivé otázky a odpovědi na ně znázornili ve vizuální podobě – tedy formou grafů, případně tabulek. K verifikaci stanovených hypotéz jsme použili statistickou metodu test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpólní tabulku. Pro jejich testování jsme zvolili hladinu významnosti 0,05, což vyjadřuje 5% pravděpodobnost neoprávněného odmítnutí nulových hypotéz.

5.5 Předvýzkum

Před samotnou realizací výzkumu jsme provedli předvýzkum, v rámci něhož jsme požádali 6 respondentů o vyplnění dotazníku a posouzení vlastností tohoto výzkumného nástroje z jejich strany. Konkrétně se na předvýzkumu podílelo 5 žen a 1 muž. Po celou dobu jsme byli přítomní a v průběhu jsme si značili veškeré poznatky směřované k dotazníku. Již během jeho vyplňování jsme se setkali s nepochopením u některých otázek, případně s komentáři rodičů k nim a zároveň k nám bylo vzneseno několik podnětů či návrhů na úpravu formulace položených otázek. Z předvýzkumu nám dále vyplynulo

několik limitů, z nichž jeden z nejdůležitějších byla jeho délka. Dle slov rodičů je dotazník příliš obsáhlý a dlouhý, což může vést k neochotě rodičů jej vyplnit. Z tohoto důvodu jsme vyřadili některé otázky, případně některé z nich sloučili či upravili. Další změny s sebou nesly úpravu nabízených odpovědí v rámci některých otázek tak, aby byly pro rodiče snadněji pochopitelné. Setkali jsme se také s domněnkou, že v rámci otevřené otázky týkající se názorů rodičů pravděpodobně nezískáme příliš obsáhlé odpovědi a to především z důvodu časově náročnějších požadavků na její vyplnění, nicméně i přes tento fakt jsme se rozhodli v dotazníku otevřenou otázku ponechat. Následně jsme dotazník upravili do finální podoby a již nic nebránilo tomu započít samotnou realizaci výzkumného šetření.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

V následující kapitole se budeme zabývat analýzou dat a jejich interpretací. K zpracování dat získaných prostřednictvím dotazníku jsme využili Microsoft Office Excel, do kterého jsme informace nejprve přepsali a poté je vyhodnocovali. Následovala interpretace těchto dat, přičemž pro větší přehlednost doplňujeme jednotlivé otázky tabulkami či grafy, ve kterých jsou odpovědi znázorněny v procentech. Jak jsme uvedli v předešlé kapitole, celkem jsme zpracovali 305 dotazníků získaných od rodičů dětí jak předškolních, tak i těch, kteří povinnou předškolní docházku nějakým způsobem zaznamenali, ačkoliv jejich dítě do mateřské školy nechodí. Závěrem kapitoly ověřujeme stanovené hypotézy.

6.1 Charakteristika výzkumného vzorku

V úvodní části dotazníku jsme zjišťovali sociodemografické údaje o respondentech. Celkem se jednalo o první čtyři otázky zkoumající pohlaví respondentů, jejich věk, nejvyšší dosažené vzdělání a v neposlední řadě také bydliště. Pátou otázkou jsme se rodičů dotazovali, zda mají v současné době v mateřské škole své první či další dítě, případně zda do mateřské školy nedochází žádné z jejich dětí.

Respondenti dle pohlaví

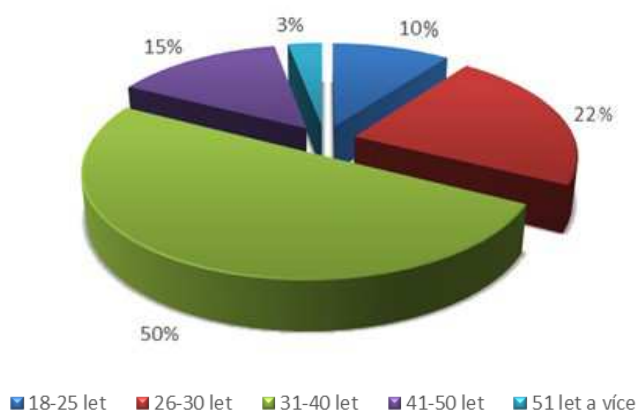
Nejprve nás zajímalo, jaké je pohlaví respondentů. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že z celkového počtu 305 respondentů se našeho výzkumu zúčastnilo 96,7 % žen a 3,3 % mužů. Jak je tedy bezpochyby patrné, dotazník vyplnilo mnohem více žen než mužů. Tento značný rozdíl v jejich účasti nás nikterak nepřekvapil, naopak jsme počítali s nižší participací mužů na výzkumu a i tak nízké procento mužského zastoupení považujeme za hodnotné a pro náš výzkum přínosné.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
žena	295	96,7 %
muž	10	3,3 %
Celkem	305	100 %

Tabulka č. 2 - Pohlaví respondentů

Věkové rozložení respondentů

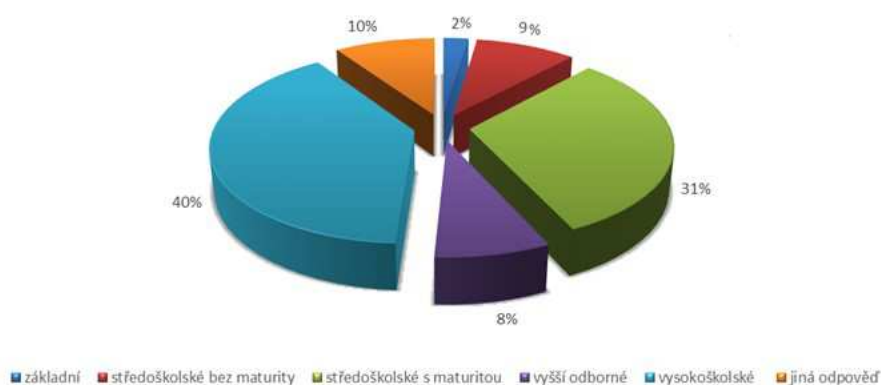
V rámci následující položky dotazníku jsme zjišťovali, **jaké je věkové rozložení respondentů**. Z uvedených výsledků vyplývá, že polovina respondentů (tedy přesně 50%) bylo ve věku 31-40 let, 26-30 let mělo 22 % respondentů a třetí nejčastější věk s 15% zastoupením zde byl uváděn jako 41-50 let. Věkové rozmezí 18-25 let mělo 10 % respondentů a nejméně početnou skupinou s 3 % zastoupením byli respondenti ve věku 51 let a více.

Graf č. 1 - Věkové rozložení respondentů

Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

V souvislosti s jednou ze stanovených hypotéz výzkumu je pro nás zajímavá také otázka týkající se **nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů**. Z grafu č. 2 je patrné, že největší procento respondentů dosahovalo vysokoškolského vzdělání, konkrétně se jednalo o 40% rodičů. Dále zde bylo 31% rodičů se středoškolským vzděláním s maturitou a třetí, nejčastěji uváděné vzdělání se týká 9% rodičů, kteří měli vzdělání středoškolské bez maturity. Jak lze také vidět, v rámci výběru odpovědí měli respondenti uvedeno pět možností, přičemž v případě, že ani jedna z uvedených odpovědí jim nebyla blízká, měli příležitost doplnit i jiný stupeň vzdělávání. Tohoto využilo celkem 10% respondentů, přičemž doplněné odpovědi zde byly nejčastěji DiS., Bc. případně kombinace více titulů. Zbývající 2 % respondentů disponovali vzděláním základním.

Graf č. 2 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Bydliště respondentů

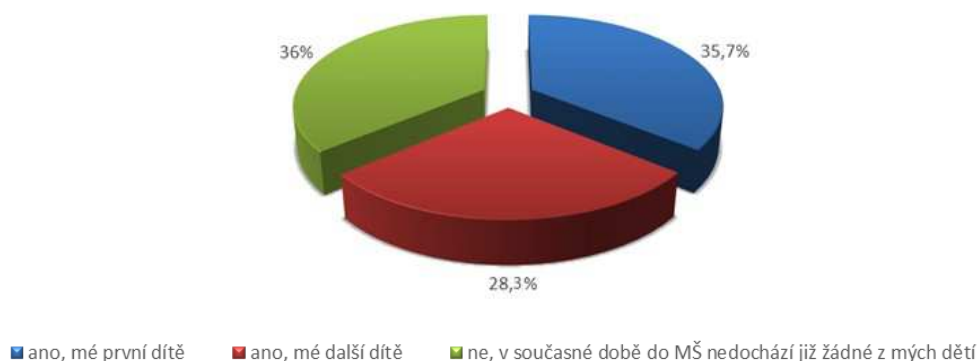
Dále nás zajímalobydliště respondentů. Zde měli respondenti na výběr ze dvou odpovědí – město či vesnice. Tato otázka není pro účely výzkumu stěžejní, proto stručně uvádíme pouze procentuální zastoupení. Z výsledků lze zjistit, že nadpoloviční většina rodičů, tedy 63,3 % žije v současné době ve městě a zbývajících 36,7 % rodičů naopak na vesnici.

Bydliště	Absolutní četnost	Relativní četnost
město	183	63,3 %
vesnice	122	36,7 %
Celkem	305	100 %

Tabulka č. 3 - Bydliště respondentů

Dítě v mateřské škole

Chtěli jsme zjistit, zda mají rodiče v současné době v mateřské škole své dítě, nebo do mateřské školy nyní již nedochází žádné z jejich dětí. Na výběr měli respondenti ze tří možností, případně mohli doplnit aktuální věk jejich dítěte. Jak lze vidět v grafu č.3, celkem 36 % respondentů nyní v mateřské škole dítě nemá. Následujících 35,7 % respondentů uvedlo, že v současnosti dochází do mateřské školy jejich první dítě a zbylých 28,3 % respondentů zde má již své další dítě.

Graf č. 3 - Dítě v mateřské škole

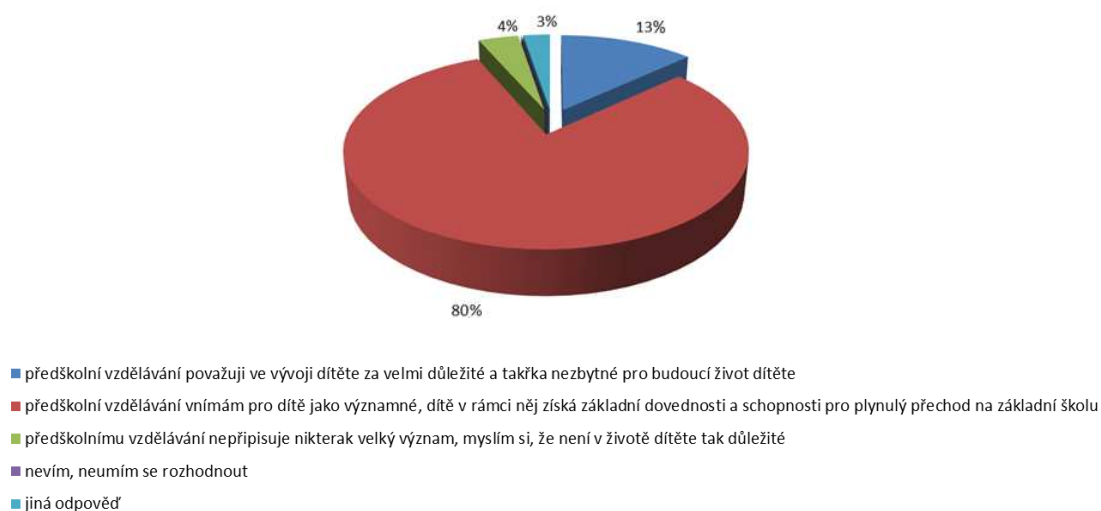
6.2 Předškolní vzdělávání a povinná předškolní docházka

V rámci následujících otázek jsme se zaměřili konkrétně na naše výzkumné téma – tedy povinné vzdělávání v mateřské škole a názory rodičů na něj. Nejprve jsme obecně zjišťovali, zda rodiče předškolnímu vzdělávání přikládají význam a v další sérii otázek se již věnujeme jeho povinnosti. U každé otázky zmiňujeme počet odpovědí, které měli respondenti na výběr a také nejvyšší možný počet, kterýmohli zvolit. Jelikož jsme v rámci dotazníku nabízeli téměř u všech otázek také položku „*Jiná odpověď*“ určenou těm respondentům, kteří se neztotožňují s žádnou z námi nabízených položek, součástí interpretace uvádíme u jednotlivých odpovědí i tyto možnosti s nastíněním některých nejfrekventovanějších či nejpozoruhodnějších argumentů rodičů. Také tyto rozepsané názory respondentů jsou pro nás cenné, neboť v nich můžeme vidět i zcela jiný pohled na danou problematiku, než uvádíme prostřednictvím námi zvolených možností a odpovědí u jednotlivých otázek.

Jak zmiňujeme výše, po úvodních sociodemografických otázkách následovaly otázky týkající se hlavního tématu práce. Zjišťovali jsme, **jak rodiče na předškolní vzdělávání nahlíží a jaký mu připisují význam**. Zde měli respondenti na výběr z pěti odpovědí, z nichž poslední byla otevřená pro případ, že rodiče sdílí zcela jiný názor, než byl na výběr mezi možnostmi. Zvolit mohli rodiče pouze jednu odpověď. Z výsledků znázorněných v grafu č. 4 lze zřetelně vidět, že 80% respondentů zvolilo druhou odpověď, tedy předškolní vzdělávání vnímají ve vztahu k dítěti jako významné a domnívají se, že si v rámci něj děti osvojují základní dovednosti a schopnosti nezbytné pro plynulý přechod na základní školu. Za velmi důležité a takřka nezbytné jej pro život dítěte považuje celkem 13% rodičů.

Naopak 4% rodičů neshledává v předškolním vzdělávání nikterak velký význam a nejsou přesvědčeni o jeho důležitosti pro budoucí život dítěte.

Jinou odpověď, doplněnou o svůj vlastní názor zvolily 3% rodičů. Někteří respondenti sdíleli názor, že předškolní vzdělávání je pro dítě významné v tom případě, kdy se dítěti rodič nemůže naplno věnovat v domácím prostředí. Zde respondenti například uvedli své poznatky: „*Určitě je velmi významné v takovém případě, kdy rodič nemá na dítě čas – na druhou stranu se v mateřské škole děti mohou naučit i spoustu špatných zlovyků, slov a nevhodného chování.*“ Jiný respondent uvedl: „*Moje maminka je učitelka v MŠ a je úžasná učitelka, ale nemůže se věnovat ani jednomu dítěti na sto procent, zatímco já jako rodič ano – mají-li rodiče tu možnost, čas a trpělivost.*“ Mnohdy se respondenti shodli na tom, že docházka do mateřské školy je pro dítě přínosná především z důvodu jeho socializace, kdy přichází do kontaktu s jinou socializační jednotkou, než je pouze rodina. V neposlední řadě zde byla uvedena také pro nás překvapující odpověď, v rámci níž respondent s předškolním vzděláváním nesouhlasil, což argumentoval slovy: „*Na učení má dítě čas, ve školce si má hrát a najít si kamarády.*“

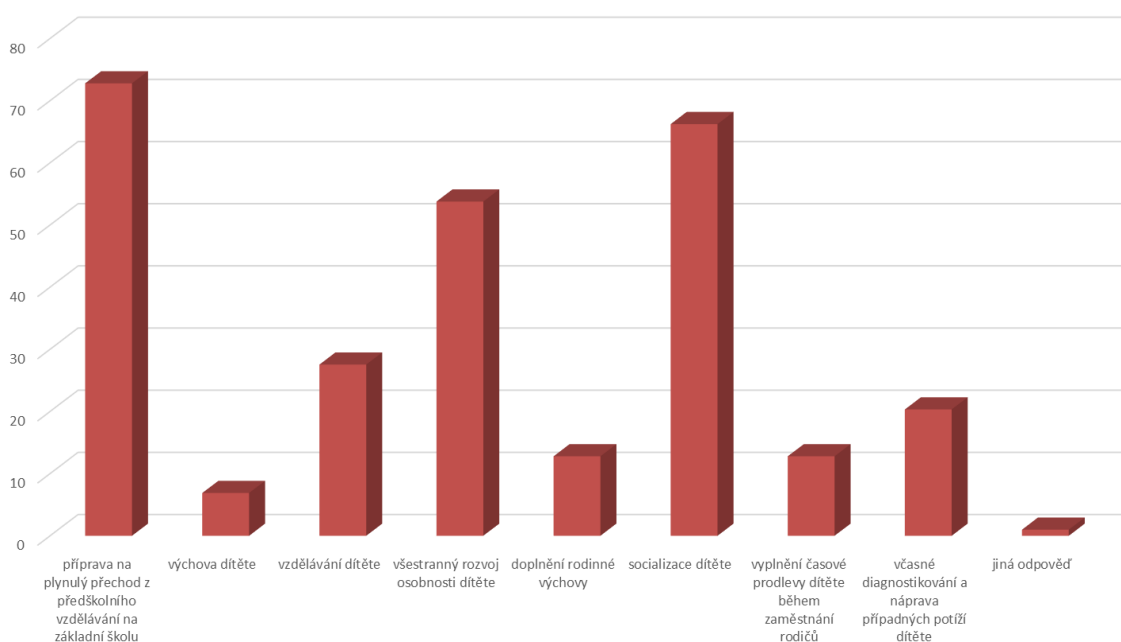

Graf č. 4 - Význam předškolního vzdělávání

Zajímalo nás, **jaké hlavní funkce spatřují rodiče v předškolním vzdělávání dítěte.** V rámci této otázky měli respondenti na výběr z devíti odpovědí, z nichž poslední byla opět uvedena jako „*Jiná odpověď*“ a poskytovala prostor pro další vyjádření se v případě, že respondenti nenajdou vhodnou volbu mezi nabízenými možnostmi. Zde mohli rodiče zvolit nejvíce tři odpovědi. Ze sloupcového grafu č. 5 je patrné, které z těchto tří možností

volili respondenti nejfrekventovaněji. 73% respondentů se shodlo v přípravě na plynulý přechod z předškolního vzdělávání na základní školu, na druhém místě s procentuálním zastoupením 66% uváděli rodiče socializaci dítěte a třetí nejčastější odpovědí zvolenou celkem u 54% respondentů se stal všestranný rozvoj osobnosti dítěte. Respondenti při volbě odpovědí nezapomínali ani na další důležité funkce předškolního vzdělávání. Například 28% rodičů uvedlo vzdělávání dítěte, dále pak 20% respondentů považovalo za nezbytnou funkci také včasné diagnostikování a náprava případných potíží a stejný podíl odpovědí (tedy u obou možností celkem 13%) byl zmíněn v souvislosti s doplněním rodinné výchovy a vyplnění časové prodlevy dítěte během zaměstnání rodičů.

Dále respondenti uváděli v rámci poslední otevřené odpovědi své názory, že dochází k předčasnému „zestátnění dětí“ případně shledávají v předškolním vzdělávání jednu neméně důležitou funkci, se kterou z našeho pohledu nelze nesouhlasit, konkrétně tedy vývoj imunitního systému dětí při setkávání se s nemocemi – dítě poté ve škole nemusí být tolik nemocné a nezameškává výuku. Za nejkritičtější období v souvislosti s imunitním systémem považují první rok dítěte v mateřské škole, kdy se dítě dostává do kolektivu dětí.

Graf č. 5 - Funkce předškolního vzdělávání

Chtěli jsme zjistit, jak rodiče hodnotí kvalitu předškolního vzdělávání v České republice, přičemž na výběr měli respondenti z pěti odpovědí a zvolit mohli jednu z nich. Graf č. 6 znázorňuje, že více než polovina rodičů (hovoříme konkrétně o 54%) kvalitu předškolního vzdělávání u nás hodnotilo jako uspokojivou – tedy lze v tomto stupni vzdělávání nalézt jak nedostatky, tak i přednosti. Druhou nejčastěji volenou odpovědí ze strany rodičů byl názor, že předškolní vzdělávání v České republice je dostatečně kvalitní a děti jsou po jeho ukončení náležitě připraveni na další vzdělávání a celkově svůj budoucí život. Tuto odpověď si vybralo 33 % respondentů. Za neuspokojivé hodnotí předškolní vzdělávání u nás 7% respondentů a současně by uvítali jeho zkvalitnění tak, aby byly děti důkladněji připraveny k dalšímu vzdělávání.

Zbývajících 2% respondentů využilo možnost doplnění vlastní odpovědi. Někteří se shodovali na tom, že tato kvalita je závislá na konkrétní mateřské škole, případně se odvíjí od učitelů, kteří v mateřské škole pracují. Jiný z respondentů doplňuje: „Některá zařízení jsou na dobré úrovni, ale je potřeba hledat, jedna MŠ má kvalitní vzdělání a druhá ne – potřebovalo by to sjednotit.“ Lze se však v rámci této otevřené otázky setkat se zcela odlišným názorem, který jsme v určité míře shledali již v předchozích otázkách, kdy rodiče upřednostňovali spíše vzdělávání v domácím prostředí a uvedli: „Předškolní vzdělávání by měli zajistit rodiče dítěte tím, že jej povedou k samostatnosti, dítě pak bude mít své návyky.“ Někteří respondenti předškolní vzdělávání ani nevnímají jako vzdělávací stupeň, ale spíše jako možnost dítěte k navyknutí si na určitý režim, získání nezávislosti na rodičích, akceptování učitelky jakožto autority a především socializace v kolektivu dětí.

Graf č. 6 - Kvalita předškolního vzdělávání v České republice

Ptali jsme se, **zda rodiče vůbec zaregistrovali zavedení povinnosti předškolní docházky**. Na výběr zde bylo ze dvou možností, přičemž pokud respondenti zvolili tu druhou (tedy že tuto povinnost vůbec nepostřehli), vynechali následující desátou otázku, která se týkala konkrétně toho, jaký byl primární zdroj tohoto zjištění. Tuto druhou možnost zvolilo celkem 2,6 % rodičů, naopak téměř většina, tedy 97,4% o povinném vzdělávání v mateřské škole ví (viz. Graf č. 7).

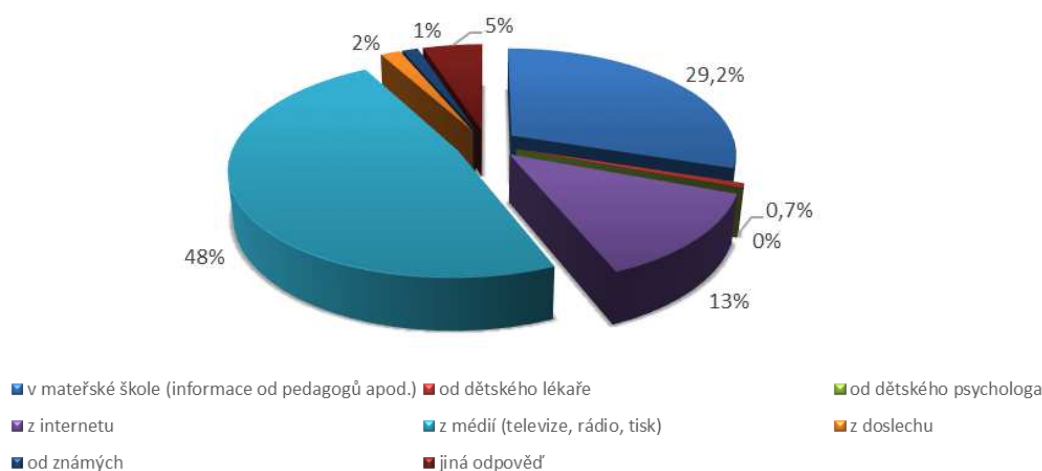
Graf č. 7 - Zaregistrování povinného předškolního vzdělávání

Jak jsme zmínili výše, následující otázka svým obsahem navazovala na tu předchozí – **pokud rodiče zavedení povinného předškolního vzdělávání zaregistrovali, v rámci odpovědi u této otázky uváděli, odkud se o něj dozvěděli**. Respondenti mohli označit pouze jednu odpověď z nabízeného počtu osmi možností. Nejčastějším zdrojem informací týkající se povinnosti předškolní docházky byla pro respondenty média (viz. Graf č. 8), což nás nikterak nepřekvapilo. V době, kdy se povinné vzdělávání v mateřské škole řešilo, ujednávalo a v neposlední řadě zavádělo, byla tato problematika v tisku, televizních a rádiových zprávách frekventovaným tématem, které takřka nešlo nepostřehnout. Tuto volbu si vybralo 48% rodičů. Dalším nejpočetněji zdrojem se zastoupením 29,2 % byly mateřské školy, tedy informace od učitelů dětí. Považujeme to za pozitivní znamení v tom smyslu, že existuje určitá komunikace mezi zákonnými zástupci a mateřskou školou a učitelé ochotně rodičům veškeré nejasnosti vysvětlují.

Třetí nejfrekventovanější odpovědí, kterou zvolilo 13% respondentů, se staly internetové stránky. Také zde jsme se o tomto tématu mohli mnoho dozvědět. Dodnes jsou zde aktualizovány a přidávány rozmanité články a zprávy v souvislosti s novinkami, které s touto problematikou souvisí. Jiný názor na tuto otázku mělo 5 % respondentů, kteří uváděli různé dodatky. Setkali jsme se tak i s jinými způsoby, mezi které lze řadit

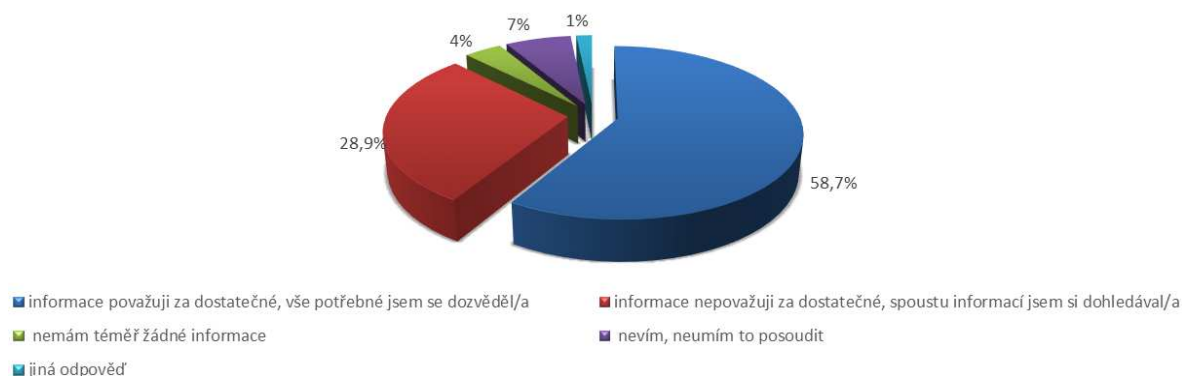
například výklad ze škol, kdy respondenti uváděli příklady: *studium v rámci různých škol a fakult; studium dané problematiky v rámci svého povolání*, a velmi často jsme setkali s odpověďmi, v rámci kterých se respondenti o povinném vzdělávání v mateřské škole dozvěděli ze sektoru školství, kde pracují – tedy jednalo se přímo o učitele mateřských škol.

Následující 2 % respondentů postřehlo tuto změnu z doslechu, 1% rodičů diskuzí se známými a nepatrnější počet zaujímaly informace od pediatra, se zastoupením 0,7 % respondentů.

Graf č. 8 – Primární zdroj informací ohledně povinného předškolního vzdělávání

Dále jsme chtěli zjistit, **jak respondenti hodnotí informovanost rodičů ohledně zavedení povinného předškolního vzdělávání**. Výsledky přehledně znázorňuje graf č. 9. Nadpoloviční většina rodičů (konkrétně sem spadá 58,7% respondentů) uvedlo, že považují informace týkající se povinné předškolní docházky za dostatečné a pocítují, že se vše potřebné dozvěděli. Na druhé straně zde bylo 28,9% rodičů, kteří naopak informace považovali za nedostatečné a spousta z nich si museli dohledávat tak, aby se ohledně této problematiky cítili obeznámenější. Téměř žádné informace neměla 4% rodičů. Jeden z respondentů uvedl: „*Spoléhala jsem na informace ve školce, kde jsem se na toto vzdělávání ptal. Tyto informace a nutnost obeznámit o nich rodiče pojala každá mateřská škola po svém.*“ Odpověď na tuto otázku nedokázalo ze svého pohledu posoudit 7% rodičů.

Graf č. 9 – Hodnocení informovanosti o povinném vzdělávání v MŠ

Určitou návaznost na předchozí otázku lze sledovat i v následující položce dotazníku. V rámci ní jsme se ptali, **zda se rodiče podrobněji zajímali o povinné vzdělávání v mateřské škole** – a to například studiem školského zákona, dalšími dotazy v mateřské škole kterou navštěvují jejich děti, diskuzí se známými či přáteli apod. Na výběr měli respondenti ze dvou odpovědí. V níže přiložené tabulce č. 4 můžeme vidět procentuální poměr, který je téměř vyrovnaný. Z celkového počtu respondentů si 51,5 % z nich podrobnější informace dohledávalo, zatímco 48,5 % rodičů se o tuto změnu více nezajímalo.

Zjišťovali jste si podrobnější informace?	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano, zjišťoval/a jsem si podrobnější informace	157	51,5 %
ne, více jsem se o tuto změnu nezajímal/a	148	48,5 %
Celkem	305	100 %

Tabulka č.4 – Podrobnější zájem o povinné předškolní vzdělávání

Zajímalo nás, **jaký je názor rodičů na zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole**. V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, kdy měli rodiče možnost rozepsat svá stanoviska, proto jsme jednotlivé odpovědi analyzovali do několika kategorií, které měly stejný či podobný význam. Vznikly nám čtyři kategorie a v souvislosti s nimi předkládáme podrobnější popis vybraných názorů rodičů. V tabulce č. 5 souhrnně uvádíme procentuální zastoupení rodičů u jednotlivých kategorií.

Názor rodičů na zavedení povinného vzdělávání v MŠ	%
souhlas se zavedením povinného vzdělávání v MŠ	50,9 %
nesouhlas se zavedením povinného vzdělávání v MŠ	28,9 %
nevyhraněný názor na zavedení povinného vzdělávání v MŠ	20,2 %
Celkem	100 %

Tabulka č. 5 – Názor rodičů na zavedení povinného vzdělávání v MŠ

První kategorií se stal „*souhlas se zavedením povinného vzdělávání v mateřské škole*“, se zastoupením 50,9 % respondentů. Zde rodiče nejčastěji vyjadřovali, že tato docházka je pro dítě prospěšná a vhodná, neboť když nastupuje dítě do školy, může toho na něj být najednou moc a touto cestou povinné předškolní docházky zná alespoň základní povinnosti z mateřské školy. Rodiče to také vnímali za vhodné právě z důvodu socializace: „*Považuji to za vhodné. Děti se dostanou do kolektivu dětí, je zde určitá socializace, seznámí se s novými vzory, dětmi apod., je vzděláváno odborníky (učitelky) a lépe připravováno na školu a jeho další budoucí život.*“ Respondenti sledovali přínos také v riziku nedostatečného vývoje základních návyků, které by v optimálním případě mělo mít dítě osvojeno již z domova. Mateřská škola tak může pomoci tyto návyky „dopěstovat“. Jeden z respondentů v souvislosti s tímto uvedl: „*Souhlasím s povinným předškolním vzděláváním. Některým dětem chybí základní návyky, které si alespoň v tomto čase mohou dodatečně osvojit.*“ Podobný názor, týkající se dětí, které mohou žít v nepodnětném prostředí, přinesl i další z respondentů: „*Povinná docházka je správná, hodně dětí žije v nepodnětném prostředí bez pravidel, bez vzdělání – a právě toto by jim mohlo pomoci překlenout rozdíly.*“

Další kategorii zastupují rodiče, kteří principiálně se zavedením povinnosti předškolní docházky nesouhlasí, přičemž mluvíme konkrétně o 28,9 % respondentů. Z toho důvodu se kategorie nazývá „*nesouhlas se zavedením povinného vzdělávání v mateřské škole*“. Rodiče zde argumentovali, že se jedná o naprosto zbytečnou přítěž pro děti, rodiče i učitele, kterým tak nastává zbytečná administrace. Respondenti se domnívali, že povinná předškolní docházka nic neřeší, neboť děti stále mohou zůstat doma a dle jejich slov k tomu stačí pouze „omluvenka“ nebo dohoda o „domácím vzdělávání“. V mnoha případech považovali respondenti celý tento systém za *lehce nesmyslný*. Několikrát jsme se setkali se stručným, nicméně výstižným tvrzením: „*Zbytečné*“, což jiní doplňovali

i konkrétnější argumentací: „*Kdo dítě chce dát do školky, tak dá a kvůli komu tato povinnost je, ten to stejně obejde. Povinným předškolním rokem nic neřešíme!*“ Spousta rodičů uvedla, že shledává v povinnosti také jakousi nedůvěru v jejich rodičovské schopnosti – jako by si nedokázali své dítě dostatečně připravit na další vzdělávání. Jeden z respondentů v souvislosti s tímto názorem uvedl:

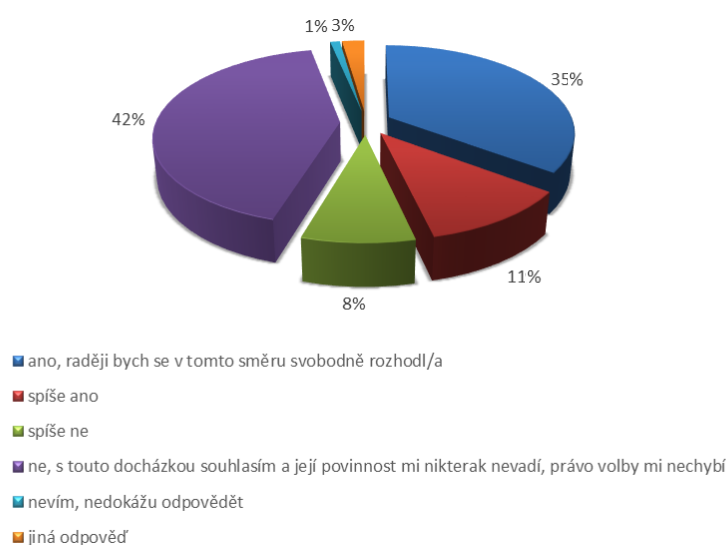
„Toto zavedení mi přijde úplně uhozené, protože jsem si zvládala syna připravovat celou dobu sama a žádné nedostatky ve vývoji nemá. Jelikož teď žijeme ještě v zahraničí, tak musíme dojíždět na přezkoušení a nikdo nám to neproplatí. Takže myslím, že tento způsob je opravdu nevyhovující.“

Poslední kategorii jsme nazvali „*nevyhraněný názor na povinné vzdělávání v mateřské škole*“, neboť v rámci ní se rodiče vyjadřovali spíše nestranně, případně jsme se zde setkali s různými, mnohdy zajímavými a z vlastního života podloženými poznatky. V tomto případě do této kategorie spadá 20,2 % respondentů. Zde se poměrně často shodovali na tom, že jim zavedení povinné předškolní docházky nikterak nevadí, ačkoliv nejsou přesvědčeni o tom, že by to bylo nutné. Jak zmínil jeden z respondentů: „*Nemyslím si, že je to nezbytné.*“ U rodičů také převládal názor, že celý systém povinného posledního roku v mateřské škole má značné nedostatky, především v omlouvání dětí, kdy uváděli, že nad 3 dny absence musí dítě omluvit lékař. V mnoha případech se respondenti shodli na tom, že zodpovědní rodiče své dítě do mateřské školy vodí i bez jakékoliv povinnosti a naopak ty ostatní, kteří nechtějí, nepřinutí ani takový zákon.

Doplnění o vlastní zkušenost nám poskytl jeden z respondentů: „*Smysl povinná předškolní docházka podle mě má pouze u sociálně vyloučených skupin obyvatel, kde by pravidelná docházka mohla být podmínkou pro poskytování dávek. U ostatních dětí by být povinná nemusela. Já jako dítě školku nesnášela – i za mě byl poslední rok povinný. Sice jsem tam kvůli nemocem moc nechodila, ale negativní pocity u mě přetrvávají dodnes. Přitom později do školy jsem zapadla bez problémů a chodila jsem do ní ráda.*“

Jak jsme zmínili v teoretické části práce, v souvislosti s povinným předškolním vzděláváním musí dnes každé dítě v posledním roce před jeho nástupem na základní školu navštěvovat i mateřskou školu. Mluvíme samozřejmě o případu, kdy rodič nezvolí jiný způsob této docházky, například individuální vzdělávání v domácím prostředí. Ptali jsme se, **jestli by rodiče uvítali právo volby, zda dítě zapsat k předškolnímu vzdělávání.** Respondenti měli možnost vybírat z šesti nabízených odpovědí, případně v rámci poslední z nich doplnit slovně jiný názor. Jak lze vidět v grafu č. 10, s touto docházkou naplno souhlasilo 42 % respondentů a právo volby či nějakého rozhodování se, zda dítě do mateřské školy dát či nikoliv naprosto nepostrádají. Jiný názor na to mělo 35% respondentů, kteří by se v této záležitosti týkající se jejich dítěte raději svobodně rozhodli. Ne příliš jednoznačný názor, nicméně spíše právo svobodné volby by uvítalo 11% rodičů, na druhé straně 8% z nich uvedlo, že toto právorozhodování se spíše nepotřebují.

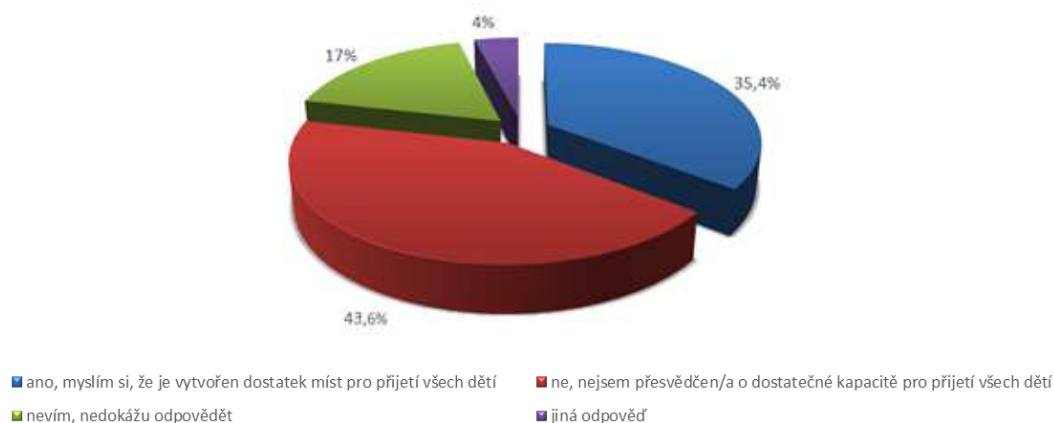
V rámci poslední možnosti zmiňují 3% rodičů i jiné odpovědi, přičemž spousta z nich se shodla na tom, že stále je možnost vzdělávat dítě doma – kdy dítě může do mateřské školy docházet pouze na přezkoušení. Jeden z respondentů uvedl: „*Nedávala bych možnost volby, v takovém případě se stane jen to, že právě děti, které to nejvíce potřebují, do školek nenastoupí, protože jsou jejich rodiče děsně alternativní (mluvím o zdravých dětech). V případě vážnějších fyzických či mentálních onemocnění by měl být přístup k dětem s povinností předškolního vzdělávání individuální.*“ Zbývající 1 % respondentů na tuto otázku nedokázalo odpovědět.

Graf č. 10 – Právo volby, zda dítě zapsat k předškolnímu vzdělávání

V dotazníku jsme chtěli zjistit názor rodičů na to, **zda jsou podle nich mateřské školy kapacitně připraveny k přijetí všech dětí, kterých se povinnost předškolní docházky týká.** Jedná se o zajímavou otázku, neboť se zavedením povinného roku v mateřské škole by mělo být vytvořeno pro děti dostatek míst. V rámci některých názorů respondentů jsme však zjistili zajímavá fakta, kdy mnohdy jsou tyto děti přijímány na úkor těch, kteří by o vzdělávání měli opravdu zájem. Možnosti zde byly čtyři s volbou pouze jedné z nich. Z odpovědí znázorněných v grafu č. 11 vyplývá, že 43,6% rodičů o dostatečné kapacitě pro přijetí všech dětí přesvědčeno není. Málo míst pro tyto děti může být z našeho pohledu velmi závažný problém a může tak dojít zcela k narušení celého systému povinného předškolního vzdělávání. Naopak 35,4% rodičů uvedlo, že dle nich mateřské školy mají dostatek volných míst, tudíž lze pojmout všechny děti, ke kterým se tato povinnost vztahuje.

Na otázku nedokázalo odpovědět 17% rodičů a zbylé 4% respondentů zvolilo jinou odpověď, kterou argumentovali různými názory. Dle nich jsou kapacity v mateřských školách vytvořeny na úkor mladších dětí, u kterých by o vzdělávání v mateřské škole rodiče opravdu stáli. Uváděli také přesvědčení: *„Místo pro děti by být mělo, nicméně nedostatečný je spíše personál.“* Rodiče také zastávali názor: *„Když už je dána nějaká povinnost předškolního vzdělávání, tak by školky připraveny být měly.“* Někteří respondenti se domnívali, že tyto místa jsou vytvořeny v závislosti na lokalitě mateřské školy, kdy velké města volná místa pro děti postrádají, menší města či vesnice by kapacity mít měly. Jeden z respondentů uvádí i vlastní zkušenost v souvislosti s nedostatečnými místy v mateřských školách pro ostatní děti: *„Mateřské školy mají určitou kapacitu, když naberou více předškolních dětí, logicky nezbude kapacita pro tříleté děti. Mám osobní zkušenost – hledání místa v mateřské škole pro tříleté dítě bylo těžké.“*

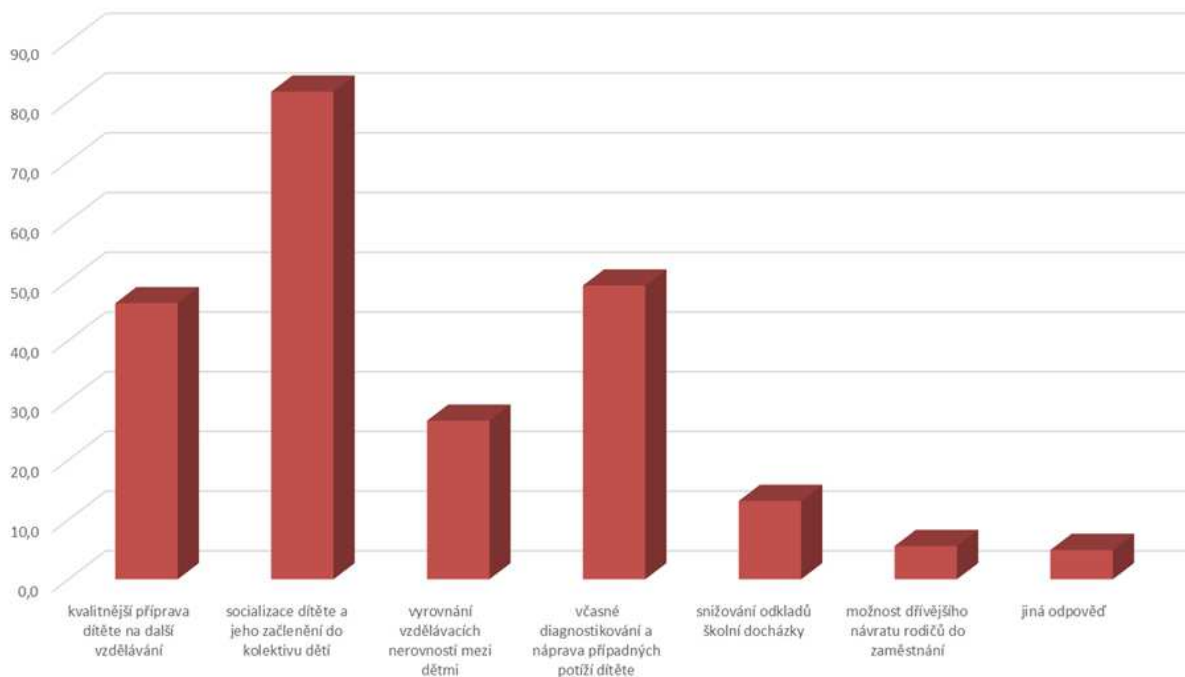
Graf č. 11 - Kapacitní příprava mateřských škol k povinnému předškolnímu vzdělávání

Následující dvě otázky se týkaly přínosů a rizik povinného předškolního vzdělávání z pohledu rodičů. Nejprve jsme zaměřili na kladnou stránku této problematiky a zjišťovali jsme, **v čem rodiče spatřují největší přínosy povinnosti předškolní docházky**. Možností zde bylo celkem sedm a zvolit mohli respondenti maximálně tři z nich. Graf č. 12 ukazuje, že nejčastější volbou se zastoupením 81,6% zvolených odpovědí byla socializace dítěte a jeho začlenění do kolektivu dětí. Dle našeho názoru je socializace v předškolním věku pro dítě opravdu nezbytná a s tím souvisí také to, že s docházkou do mateřské školy se dítě setkává také s novou autoritou – tedy učitelkou, což je pro něj významná změna. Na druhém místě se v nejčastěji zvolených odpovědích respondentů nacházelo včasné diagnostikování a náprava případných potíží dítěte, neboť tuto odpověď zvolilo celkem 49,2% rodičů. Mezi třetí nejfrekventovanější odpověď se řadila kvalitnější příprava dítěte na další vzdělávání, což zvolilo 46,2% respondentů.

Nelze opomenout ani procentuální zastoupení zbývajících odpovědí, neboť i tyto položky rodiče mnohdy volili. Řadíme zde vyrovnání vzdělávacích nerovností mezi dětmi, což zvolilo 26,6% rodičů, dále pak snižování odkladů školní docházky se zastoupením 13,1 % odpovědí a v neposlední řadě také pro nás překvapujících 5,6% pro možnost dřívějšího návratu rodičů do zaměstnání. Je samozřejmé, že v dnešní době mají rodiče tendenci se co nejdříve vrátit ke své práci, proto využívají služeb mateřské školy, které děti přijímají již i od 2 let jejich věku. Je však na důkladném zvážení rodičů, zda je jejich dítě dostatečně zralé k nástupu do mateřské školy a nebude to pro něj spíše přítěží.

V rámci poslední možnosti s otevřenou odpovědí, kterou zvolilo 4,9% rodičů, jsme se opět setkali s mnoha rozličnými názory. Respondenti uváděli kupříkladu jako přínos to, že *povinné předškolní vzdělávání přistupuje i k dětem, které jsou neočkované nebo nedoočkované*. Na druhé straně jsme se setkali také se mnoha stanovisky, která se principiálně shodují na tom, že žádný přínos v povinnosti předškolní vzdělávání respondenti neshledávají a s touto povinností tedy nesouhlasí. Jeden z respondentů tuto svou volbu odůvodnil následovně: „*Proč nutit rodiče? Kdo chce, děti do školky posílá.*“

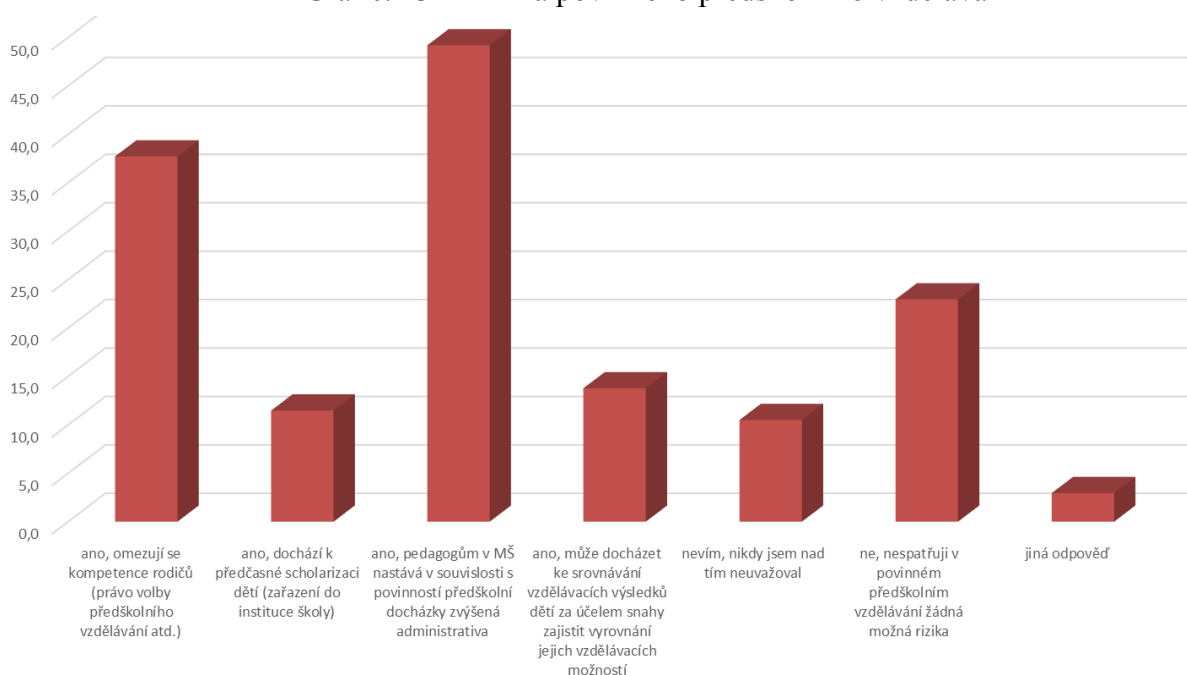

Graf č. 12 – Přínosy povinného předškolního vzdělávání

Na druhé straně mohou existovat i jistá **rizika v povinnosti předškolní docházky**, která jsme chtěli zjistit v následující otázce. Také zde měli respondenti možnost zvolit maximálně tři odpovědi z celkového počtu sedmi. Výsledky lze vidět v grafu č. 13. Předpokládali jsme, že nejčastěji zvolenou odpovědí bude zvýšená administrativa pro učitelky v mateřských školách, což se nám také potvrdilo. Tuto možnost zvolilo celkem 49,2 % respondentů. Jedná se opravdu o přítěž pro učitele, neboť musí kupříkladu evidovat každodenní docházku dětí, kterých se povinnost týká a v případě jejich jakékoliv nepřítomnosti „vymáhat“ po zákonných zástupcích těchto dětí omluvení této absence. Na druhém místě si ve zvolených odpovědích se zastoupením 37,7% rodičů stálo omezování kompetence rodičů, tedy například vůbec právo jejich volby, zda dítě chtějí do mateřské školy dát, či nikoliv. Podrobněji jsme se podobnou záležitostí věnovali v dotazníkové otázce číslo 14, kde mohli rodiče zvolit, zda by se raději svobodně rozhodli v souvislosti s docházením dítěte to mateřské školy, či nikoliv. Třetí nejčastěji volenou odpovědí byl fakt, že rodiče v povinném předškolním vzdělávání nespatřují žádná rizika a považují jej za vhodný krok. Tuto možnost zvolilo 23% respondentů. Dle 13,5% rodičů může docházet ke srovnávání vzdělávacích výsledků dětí z toho důvodu, aby se učitelé v mateřských školách snažili zajistit vyrovnání jejich vzdělávacích možností. Lze to tedy chápat tak, že jsou v takovém případě dítě srovnáváno s jinými a v případě, že něco nezvládají tak, jako děti jiné, může na ně být nahlíženo jako na jedince, který má nějaké problémy v učení. S tímto

však nelze zcela souhlasit, neboť každý se vyvíjí individuálně a především jiným tempem a to co zvládne jedno dítě v určitém časovém období, může druhé dítě také zvládnout, ačkoliv mnohdy trochu později. Riziko předčasné scholarizace (tedy zařazování dětí do instituce školy) shledává v povinnosti předškolní docházky 11,5% respondentů. Nad touto otázkou nikdy neuvažovalo a nedokázalo tedy odpovědět 10,5% rodičů. Opět i zde se můžeme setkat se 3% odpovídajících, kteří uvádějí i jiná možná rizika. Uváděny jsou zde například nedostatečné kapacity mateřských škol či povinnost hlásit dítě do spádové školky, neboť mnoho rodin potřebuje mateřskou školu v místě zaměstnání. Jeden z rodičů zastával názor: „*Povinné předškolní vzdělávání v heterogenních třídách je nesmysl, neboť pokud je v této třídě paní učitelka sama a většinu pozornosti kolikrát strhne jedno dvouleté dítě.*“ Plyne z toho tedy fakt, že se tak mnohdy učitelé v mateřských školách nemohou věnovat naplno těm, kteří mají státem danou tuto povinnost, ale naopak obrací svou pozornost více k mladším dětem, které jejich péči a pomoc potřebují ve větší míře. Další z respondentů své stanovisko shrnuje stručnou větou: „*Určitě je rizik více.*“

Graf č. 13 – Rizika povinného předškolního vzdělávání

Zajímal nás názor rodičů na to, **co je podle nich pro dítě v předškolním věku prospěšnější z hlediska jeho rozvoje – zda pravidelná docházka do mateřské školy, nebo individuální vzdělávání v domácím prostředí s rodiči.** Při výběru jedné z možností měli rodiče volbu své odpovědi níže zdůvodnit. Nadpoloviční většina rodičů (konkrétně

88%) se shodla na docházce do mateřské školy (viz. Graf č. 14). Jako nejčastější důvody respondenti uváděli: *socializace dítěte v kolektivu ostatních, pravidelnost režimu, větší míra soustředěnosti a povzbuzování ze strany vrstevníků, učení se samostatnosti a všestranný rozvoj dítěte*. Respondenti se také shodli na tom, že učitelka v mateřské škole ví, jak na děti a dokáže jim vše řádně vysvětlit. Zbývajících 12% rodičů zvolilo možnost individuálního vzdělávání v domácnosti. Svou odpověď si však také zdůvodnilo a to různými způsoby. Někteří z nich sdíleli názor, že v domácím prostředí je pro dítě vyhrazeno více času a je mu věnována značnější pozornost. Jeden z respondentů uvedl: *„Každé dítě se lépe učí v malém kolektivu nebo při individuálním plánu, než ve třídě 24 dětí.“* V souvislosti s tímto, tedy s nedostatečným věnováním všem dětem pozornosti ze strany učitelky nás překvapil názor respondenta: *„V mateřské škole je mnohem více malých dětí, učitelky nemají čas. Mateřská škola k ničemu není, rozhodně ne ke vzdělávání, je pouze na hlídání.“* Tento a další podobné názory, které svrhávají vzdělávací funkce mateřských škol a připisují jim pouze hlídací charakter, jsou však v současné době téměř každodenní realitou, se kterou jsou učitelé konfrontováni. Na veřejnosti se také velmi často setkávají s přesvědčením, že jejich práce je snadná a není k ní potřeba tak vysokého vzdělání, jaké je vyžadováno.

Respondenti se mnohdy názorově střetli i v tom, že vzdělávání v mateřské škole se nemusí rovnat kvalitnímu vzdělávání, tedy že když se dítě učí v domácím prostředí, může být připraveno kvalitněji, než děti docházející v rámci povinné předškolní docházky. Argumentovali kupříkladu následovně: *„Vzdělávání dítěte doma mnohem více respektuje individualitu daného dítěte – povinná docházka sama o sobě nezaručí kvalitu předškolního vzdělávání.“* Podobnou odpověď uvedl i další z respondentů: *„To že bude dítě chodit pravidelně do mateřské školy, neznamená, že bude dostatečně připraveno.“*

Jiný respondent na tuto otázku nahlížel více z hlediska individuálního rozvoje dítěte, tedy tak, že každý se nachází na jiné úrovni a podle toho by se rodiče také měli rozhodovat, zda dítě k předškolnímu vzdělávání dát či nikoliv. Uvedl: *„Záleží na dítěti a rodičích – je třeba rozhodovat individuálně a ne jako stádo jen na základě věku. Moje děti do školky chodí, protože se na domácí vzdělávání necítím, ale znám osobně spoustu dětí, kterým prospívá individuální vzdělávání a vzdělávání se vlastním tempem.“*

Jiní nad touto otázkou uvažovali z hlediska lokalizace mateřské školy a uvedli, že mateřská škola nemusí být v místě bydliště a doprava do ní může být problematická. Lze tedy vyvodit, že pro tyto rodiče je pohodlnější mít dítě v domácnosti a vyhnou se tak

kupříkladu obtížím s dopravou. Nelze však závěrem této otázky opomenout ani ty respondenty, kteří se domnívali, že ideální by byla kombinace obou způsobů – tedy jak docházky do mateřské školy, tak i individuálního vzdělávání v domácím prostředí. Pro některé bylo obtížné vybrat pouze jednu odpověď, což zdůvodnili následovně: „*Předškolní dítě potřebuje nejdříve kvalitní vazby v rodině a na základě bezpečné vazby pronikat do světa například mateřské školy.*“

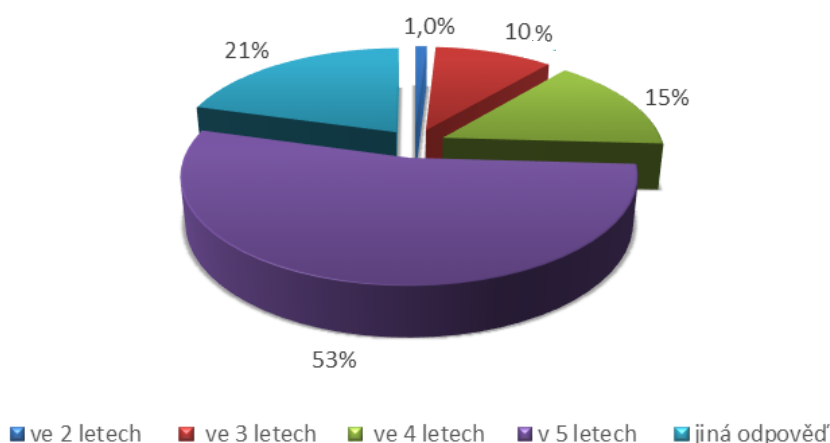

Graf č. 14 - Docházka do MŠ nebo
individuální vzdělávání v domácím prostředí?

Vzhledem k tomu, že každý rodič může mít odlišný názor na to, v kolika letech by měla být státem daná povinnost předškolní docházky, zajímalo nás, **v jakém věku by dle nich povinné vzdělávání v mateřské škole mělo být zahájeno.** Na výběr měli respondentiz pěti možností a zvolit mohli pouze jednu odpověď. Dle výsledků uvedených v grafu č. 15, více než polovina rodičů, tedy 53 % souhlasilo s aktuálním stavem, kdy dítě nastupuje do mateřské školy po dosažení pátého věku dítěte. Podle 15 % rodičů je ideální věk k zahájení povinné předškolní docházky 4 roky. Naopak tříleté děti zvolilo 10 % respondentů. Zbývajících 1 % se domnívalo, že tato povinnost by se měla vztahovat již ke dvouletým dětem.

V neposlední řadě, celkem 21 % rodičů zvolilo jinou odpověď, kterou opět adekvátně zdůvodnili. Zde se argumenty velmi často shodovali s názorem, že by předškolní vzdělávání vůbec nemělo být povinné, což nás nikterak nepřekvapilo, neboť jsme očekávali, že rodiče využijí možnost této otevřené odpovědi a sdělí zde svá rozličná stanoviska na tuto věkovou hranici. V rámci odpovědi se můžeme také setkat s názory, kdy

by rodiče považovali ideální věk k zahájení povinné docházky až v šesti letech, tedy s nástupem na základní školu. Spousta z nich seshodovala na tom, že by tato volba měla být zcela na odpovědnosti rodičů a zároveň by se měl brát ohled na individuální rozvoj daného dítěte: „Každé dítě je jiné. Zním spoustu dětí, které ještě nejsou ve 3 letech připraveni jít do školky (ať už neumí jíst, nebo z důvodu odloučení od matky či určité postizení).“ Jiný respondent tuto individualitu a volbu rodiče potvrdil svými slovy: „Je to individuální. Ať rozhodnou rodiče o konkrétním dítěti, ti ho znají nejlépe.“ Zmíněny zde byly také příklady inspirované školstvím v zahraničí, což lze podložit i informacemi, které uvádíme v rámci teoretické části práce, kde stručně srovnáváme předškolní vzdělávání v některých zemích a jeho povinnost. Respondent uvedl: „Předškolní vzdělávání by nemělo být povinné, například v úspěšném finském vzdělávacím systému mají děti povinnou školní docházku až od 7 let.“

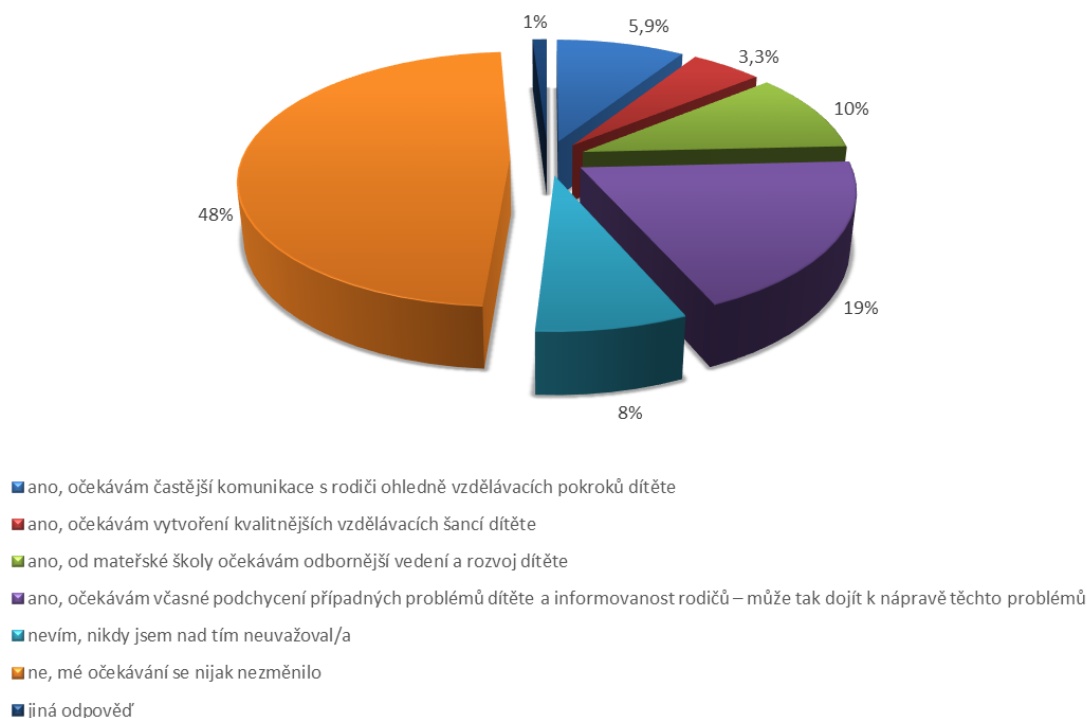
Graf č. 15 - Věková hranice zahájení povinného vzdělávání v mateřské škole

Závěrem dotazníku jsme zařadili dvě otázky – jedna z nich byla určená pro ty rodiče, kteří v současné době mají své dítě v mateřské škole a druhá naopak pro ty, kteří dítě v mateřské škole nemají. V rámci první z nich jsme zjišťovali, **zda se změnilo očekávání rodičů od mateřské školy v souvislosti se zavedením povinné předškolní docházky.** Vzhledem k tomu, že tito rodiče měli své dítě v mateřské škole již před zavedením povinné předškolní docházky, mohlo se změnit jejich nazírání na funkce a povinnosti mateřské školy a učitelů ve vztahu k dětem, kdy například mohli zvýšit svá očekávání. Respondenti vybírali svou odpověď z celkového počtu sedmi nabízených možností a zvolit mohli pouze jednu z nich. Nutno podotknout, že na otázku odpovědělo pouze 63,9 % rodičů majících dítě v mateřské škole, ať už první či další. Z grafu č. 16 lze vyčíst, že téměř polovina rodičů

(hovoříme o 48%) nezměnila svá očekávání a na mateřskou školu a jejich funkce nahlíží stále stejně. Nepovažují tedy ani za důležité, že by učitelé měli na své práci něco měnit. Následujících 19% respondentů svá očekávání do jisté míry změnilo a to v souvislosti s včasným podchycením případných problémů dítěte. Ze strany učitelů tedy očekávají, že budou informováni o jakýchkoliv změnách a nesrovnalostech v rozvoji dítěte a můžou tak včas zahájit nápravu těchto problémů.

Pouze 3,3% respondentů očekává vytvoření kvalitnějších vzdělávacích šancí dítěte, tedy to, že v rámci tohoto povinného předškolního roku budou děti dostatečně připraveny na další vzdělávání a v ideálním případě budou na základní škole úspěšnější.

Našlo se také 1% rodičů volících jinou odpověď. V rámci jedné z nich se setkáváme s pozitivním názorem, kdy respondent uvedl: „*Ne, mé očekávání se nezměnilo. Mateřská škola přijala naše dítě, funguje nadstandardně v oblasti domluvy a komunikace rodičů. Je nastavena na potřeby dětí s ohledem na individuální potřeby.*“ Toto vyjádření považujeme za ideální případ, jak by to mělo fungovat i v jiných mateřských školách. O tom, že tento stav však nepanuje všude, se můžeme přesvědčit z odpovědi jiného respondenta, který zaujímal zcela opačné stanovisko a to: „*Z mé zkušenosti – vedení naší mateřské školy nemá potřebné schopnosti, vzdělání a odbornost abych něco více očekávala. Učitelé zde mají syndrom vyhoření.*“

Graf č. 16 - Změna očekávání od MŠ se zavedením povinné předškolní docházky

Dále jsme chtěli vědět, **zda by rodiče, kteří již v mateřské škole v současnosti dítě nemají, tuto změnu týkající se zavedení povinného předškolního vzdělávání uvítali již dříve, tedy v době, kdy ještě jejich dítě mateřskou školu navštěvovalo.** Také zde měli respondenti na výběr z několika odpovědí – celkem se jednalo o čtyři možnosti a zvolit mohli opět pouze jednu z nich. Jak lze vidět v grafu č. 17, na tuto otázku nedokázalo odpovědět 30 % rodičů z těch, pro které byla určena. To, aby byla zavedena povinná předškolní docházka zavedena již dříve, nepovažuje za důležité 10,5 % respondentů. Dalších 10 % respondentů zvolilo jinou odpověď. V rámci ní rodiče uváděli i argumenty pro tuto volbu a také jejich vlastní zkušenosti. Respondenti se střetli například v názorech, že ačkoliv v současnosti již jejich děti do mateřské školy nechodí, tak v předškolním věku mateřskou školu navštěvovaly, a to i přes to, že to tehdy nebylo státem povinné, jako je tomu dnes. Respondenti uváděli: „*Obě mé děti chodily do školky od 3 let, aniž by to bylo povinné. Takže by se mě zavedení povinnosti nijak netýkalo.*“ Takřka stejný názor měl i další respondent: „*Netýká se mě, všechny moje děti chodily do mateřské školy od 3 let, kdy jsem musela po mateřské dovolené nastoupit do zaměstnání.*“ Objevil se zde i zcela nekompromisní názor: „*Asi bych povinnou předškolní docházku bojkotoval i za cenu soudního sporu.*“ Pouze 9,8% respondentů by tuto změnu uvítalo již dříve, aby se problematika povinného předškolního vzdělávání dotýkala i jejich dítěte.

Graf č. 17 - Uvítání změny týkající se povinnosti předškolního vzdělávání již dříve

6.3 Shrnutí názorů rodičů na povinné předškolní vzdělávání

V úplném závěru dotazníku jsme ponechali respondentům **prostor pro jejich vyjádření se nejen k dotazníku, ale také k celé problematice povinného vzdělávání v mateřské škole**. Rodiče této možnosti využívali hojně a mnohdy zde značně rozepsali svá stanoviska, která v rámci dotazníku jinam nezakomponovali. Jednalo se jak o pozitivní ohlasy tak i ty negativní, případně vlastní zkušenosti rodičů. Níže uvádíme některé ze zajímavých doplňujících připomínek respondentů. Pro lepší přehlednost tyto odpovědi rozdělujeme do kategorií právě podle toho, čeho se týkají.

Souhlas s povinným vzděláváním v mateřské škole

Mnoho z respondentů, kteří využili závěr dotazníku k vyjádření svých dalších názorů, potvrdilo svá stanoviska uvedená v průběhu dotazníku a shrnula je do několika vět – tato skupina respondentů tedy se zavedením povinného vzdělávání v mateřské škole souhlasí. Jeden z respondentů uvedl:

„Můj názor je ten, že myšlenka povinného předškolního vzdělávání není špatná, jen je třeba ji více dotáhnout a promyslet. Ale zároveň nechat rodičům možnost volby. Alternativních moderních rodičů je kolem nás čím dál tím více a není dobré je svazovat a omezovat jejich kompetence.“

Další z respondentů, který zanechal připomínku vycházející z vlastní zkušenosti, nahlíží na věc nejen ze strany rodičů, ale také jakožto pedagog:

„Povinné vzdělávání beru jako velké pozitivum. Jako odborný pedagog preferuji vzdělávání a přípravu dětí v kolektivu vrstevníků, místo stresujícího přezkušování. Děti se naučí respektovat autoritu učitele, soustředit se na předloženou aktivitu, naučí se i respektování odlišností u vrstevníků a sebeprosazení. Největší důležitost vidím právě v kolektivu.“

Nežádka se rodiče střetávali v názoru, že by mělo být vzdělávání pouze na volbě rodičů, kdy respondent uvedl, že: *„Předškolní vzdělávání je fajn, ale proč by mělo být povinné? Ať se rozhodnou rodiče sami, co je pro jejich děti nejlepší; nechala bych na volbě rodiče.“*

Našly se zde také argumenty, kdy by respondenti věkovou hranici pro zahájení povinné předškolní docházky i snížili: *„Minimálně rok až dva předškolní docházky je v pořádku, zvýšila bych klidně na dva roky povinné předškolní docházky. Dítě se lépe rozvíjí odmalička.“*

Nesouhlas s povinným vzděláváním v mateřské škole

Na druhé straně zde byly i názory, v rámci kterých rodiče s povinností předškolní docházky příliš nesouhlasí: *„Žádná instituce nenahradí rodinné zázemí. Vyrábím hračky pro děti a při testování přicházím na jednu věc – je velký rozdíl mezi dětmi, kterým se rodiče v předškolním věku věnují a kterým moc ne. Rodiče by tento fakt měli vzít na vědomí a převzít zodpovědnost. Zavedení povinné předškolní docházky přenáší zodpovědnost na školku.“*

I zde respondenti opět zmiňovali nedostatečné kapacity pro přijetí těch dětí, kterých se povinnost aktuálně zatím netýká, nicméně rodiče by o jejich docházku do mateřské školy více než stáli:

„Nedostatek kapacity pro přijímání dětí ve věku 3 let. S nástupem do zaměstnání je potřeba řešit zaopatření dítěte a je zde velký problém umístit do mateřské školy dítě, které dovrší věku 3 let například v půlce školního roku – mě osobně se to týká u mé dcery. Díky tomu, že je potřeba přednostně umístit předškoláky, není pak kapacita pro jiné. Bud' musím dceru umístit do jeslí a platit nemalé školné, anebo si po dobu půl roku (tj. od dceřiných 3 let do září následujícího školního roku) platit soukromou školku nebo chůvu.“

Jiný respondent upozorňoval na určité mezery v zákonem dané povinné předškolní docházce: *„Pro mě nepochopitelné, že dítě (neočkované) do povinného předškolního vzdělávání vezmou (musí), ale jinak ne. V čem je rozdíl?“* S ohledem na dítě nám byl poskytnut tento názor: *„Jakékoliv povinné zařazení do systému likviduje psychiku dítěte a jeho chuť učit se.“*

Překvapující pro nás byl argument respondenta, který má bohužel negativní zkušenost s kvalitou vzdělávání již z několika mateřských škol a povinné předškolní vzdělávání je pro něj přítěž i z dalších, podstatných důvodů:

„Ani jedna ze dvou vesnických mateřských škol nikterak na první třídu připravit nedokázala, jednalo se pouze o hlídání v době, kdy jsem byla v práci. Nyní, s povinným předškolním rokem pro mě vzniká problém, kdy dítě nemohu už jen tak omluvit nebo kdy

budu moci dávat do školky pouze podle potřeby. Vzhledem k tomu, že ani jedna ze školek nedisponovala kvalitními pedagogickými pracovníky (např. vyučená zahradnice a vyučená prodavačka, která si narychlo dodělala soukromý akreditační kurz) stejně kvalitní přípravu dát nedokáže, takže je to jen komplikace a přínos? Nulový. A to nemluvím o kapacitách těchto malých školek, kdy už tak byl problém umístit dítě mladší. V těchto školkách bude převažovat plno pětiletých a na menší se už nedostane.“

Náročná situace pro učitele mateřských škol

Problémy a rizikavznikající s povinnou předškolní docházkou vnímali rodiče i pro učitele v mateřských školách, kterým nastává, jak jsme již několikrát v práci zmínili, zvýšená administrativa: Uvádíme výrok jednoho z respondentů:

„Velký problém je zavedení povinné předškolní výchovy především pro učitele a zástupce mateřských škol. Celá řada rodičů nepřítomnost dětí neomlouvá, přitom řádná omluva je třeba. Pak vstupuje do jednání s rodiči orgán OSPOD a rodičům hrozí až pokuta v přestupkovém řízení. Jedná se o administrativní zátěž.“

Spousta respondentů se názorově střetla v myšlence, že učitelům v mateřské škole nastává opravdu náročná situace, neboť některé děti mnohdy nemají osvojeny ani základní návyky a stejně tak se učitelé musí věnovat všem dětem, což nelze naplno zrealizovat, zvláště v případě, kdy se ve třídě nacházejí věkově heterogenní děti. Z vlastní zkušenosti vycházel respondent, který uvedl:

„Syn je předškolák. Jediné úskalí spatřuji v tom, že letos jim přibyly do třídy tři romské děti – nejde o nějaké etnické zaujetí, ale o to, že trvalo 2 měsíce, než se tyhle děti nějakým způsobem socializovaly (například neseděly u jídla na stole, přestaly plivat po dětech, sprostě nadávat dětem i učitelkám, utíkat při vycházkách...). Ostatní děti tak byly celé ty dva měsíce naprosto v pozadí a na nějaké aktivity související s přípravou na základní školu prostě nezbýval čas. Až nyní konečně mají asistentku. Takže můj názor – jestli se mají děti poslední rok připravovat na základní školu, tak je velmi pozdě na to, některé teprve učit chování.“

Právě výše zmíněné neosvojené návyky potvrdil svým stanoviskem následující respondent: *„Ač už mám děti větší, s problémem předškolního vzdělávání se setkávám ve své rodině. Pokud pomínu, že do školky začaly docházet děti, které například nejsou vedeny k základním hygienickým návykům již z rodiny, tak je mi velmi líto pedagogů, kteří*

svůj čas nemohou zcela věnovat rozvoji všech dětí. Pokud stát zaspal nad dohledem rodičů, kteří se dětem nevěnují, povinným vzděláním již od školky nic nedožene.“

Podobný názor týkající se rizika, kdy děti, ke kterým se povinnost vztahuje, mohou být opomíjeny na úkor mladších dětí, zastával i další z respondentů: *„Neměli by se míchat dvouletáci a předškolní děti. Pak nemá učitelka, ač by chtěla, dostatečný prostor na rozvoj předškoláků.“*

V neposlední řadě dodal jeden z respondentů: *„Já myslím, že předškolní děti by měly navštěvovat přípravný ročník základní školy. Tam s dětmi pracují tak, aby je na vše připravili. V mateřské škole často učitelky nemají čas na předškoláky (není se co divit, když se musí starat o dvouleté děti).“*

Ostatní připomínky

Připomínky respondentů se zaměřovaly také na celkovou kvalitu předškolního vzdělávání, přičemž jeden z rodičů není přesvědčen o kvalitě vzdělávání v mateřské škole u nás: *„Radši než povinnou docházkou by bylo třeba se zabývat kvalitou státem poskytované předškolní docházky – zejména modernější způsob komunikace a vzdělávání. Mnohde je to fakt bída.“* Závěrem uvádíme poslední a poměrně stručné vyjádření jednoho z respondentů k celé problematice povinného vzdělávání v mateřské škole, který v závěrečné připomínce uvedl: *„Některé rodiče stejně nedonutíte.“*

6.4 Výzkumné otázky a ověření hypotéz

Z odpovědí respondentů, které jsme získali prostřednictvím dotazníku, si nyní můžeme odpovědět na výzkumné otázky stanovené na začátku výzkumu. Současně lze tyto data využít k ověření hypotéz, k čemuž jsme použili chí-kvadrát pro čtyřpólní tabulku. Pro testování jsme zvolili hladinu významnosti 0,05, což vyjadřuje 5% pravděpodobnost neoprávněného odmítnutí nulových hypotéz. K výpočtu testu nezávislosti chí kvadrát jsme využili vzorec $\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$.

VO č. 1: Jaký je vztah mezi vzděláním rodičů a tím, jaký význam připisují předškolnímu vzdělávání?

Většina rodičů, bez ohledu na jejich vzdělání vnímá předškolní vzdělávání pro dítě jako významné, neboť v rámci něj získá mimo jiné především základní dovednosti a schopnosti pro plynulý přechod na základní školu. Zaměříme-li se konkrétně na rodiče s vysokoškolským vzděláním, velká část z nich považuje tento stupeň vzdělávání životě dítěte za velmi důležité, takřka nezbytné pro jeho budoucí život a uplatnění. Nezaměnitelnou funkci zde hraje dle respondentů také socializace, neboť docházkou do mateřské školy se dítě dostává do zcela nové skupiny, poznává vrstevníky, setkává se s novými vzory a autoritami a přizpůsobuje se určitému řádu. Stejně tak se na významu předškolního vzdělávání pro budoucí život dítěte shodli i rodiče s nižším vzděláním. Respondenti se nechali slyšet, že toto vzdělávání je mimo jiné pro dítě významné v situaci, kdy mu rodiče nemohou věnovat tolik času, kolik by chtěli. Také rodiče s nižším vzděláním se nejčastěji shodovali na významnosti předškolní docházky z důvodu socializace dítěte. Dále jsme se dozvěděli, že někteří rodiče naopak předškolní vzdělávání za důležité nepovažují a nejsou přesvědčeni o jeho významu a nezbytnosti v životě dítěte. Častěji jsme tuto odpověď mohli shledat u rodičů s vysokoškolským vzděláním. Toto zjištění nás poněkud překvapilo a nelze se s ním tak docela ztotožnit. Rodiče se domnívají, že pro dítě je na nějaké „vzdělávání“ v předškolním věku příliš brzy. V tomto věku by si dle nich mělo dítě pouze hrát a hledat si kamarády. Dle našeho názoru získává v předškolním věku dítě základy všeho, co nadále využívá a rozvíjí v budoucím životě a vzdělávání. Správné „položení“ těchto základů považujeme v jeho životě za nezbytné. Podobný názor sdíleli i někteří respondenti, kteří tvrdili, že právě to, co se dítě naučí přibližně do věku šesti let je nenahraditelné a nejdůležitější.

H 1: Rodiče s vysokoškolským vzděláním připisují předškolnímu vzdělávání větší význam, než rodiče s nižším vzděláním.

V rámci první hypotézy jsme zkoumali vztah mezi vzděláním rodičů a tím, jaký význam kladou předškolnímu vzdělávání. Do kategorie rodičů připisující „velký význam“ jsme zařadili ty respondenty, kteří v dotazníku uvedli, že předškolní vzdělávání považují za velmi důležité a pro dítě takřka nezbytné a také ty respondenty, kteří uvedli, že jej vnímají jako významné. Za „menší význam“ považujeme odpovědi těch respondentů, kteří uvedli, že předškolnímu vzdělávání nepřipisují nikterak velký význam a v životě dítěte jej nepovažují za důležité. Stejně tak jsme zde zařadili i ty rodiče, kteří se nemohli rozhodnout, neboť předpokládáme, že kdyby jej považovali za opravdu důležité, nejspíše by v tomto směru měli jasno. Pro testování této hypotézy jsme zvolili hladinu významnosti 0,05 a stupeň volnosti 1. Na základě výpočtu chí-kvadrátu jsme získali výsledek $\chi^2 = 1,131$. Tuto hodnotu jsme následně porovnali s kritickou hodnotou z tabulky, která činí 3,841. Z výsledku vyplývá, že námi vypočítaná hodnota je nižší. Z toho důvodu odmítáme alternativní hypotézu a přijímáme hypotézu nulovou. Lze tedy říct, že vzdělání rodičů nehraje nikterak velkou roli v tom, jak nahlíží na důležitost vzdělávání v mateřské škole. V rámci této hypotézy jsme předpokládali, že rodiče s vysokoškolským vzděláním budou předškolní vzdělávání považovat pro jejich dítě za důležité, až nezbytné, neboť tento stupeň vzdělání může položit správné základy pro budoucí vzdělávání. Tato hypotéza se však nepotvrdila, z čehož plyne, že mnohdy i rodiče s nižším vzděláním považují předškolní vzdělávání za velmi důležité a připisují mu značný význam.

<i>vzdělání rodičů</i>			
<i>význam PV</i>	rodiče s VŠ vzděláním	rodiče s nižším vzděláním	Celkem
velký význam PV	122(124,28)	163(160,72)	285
menší význam PV	11(8,72)	9(11,28)	20
Celkem	133	172	305

Tabulka č. 6 – Hypotéza 1 – skutečné a očekávané četnosti

VO č. 2: Jaké mají rodiče informace týkající se povinného vzdělávání v mateřské škole?

Ve většině případů považují rodiče informace, které získali v souvislosti s povinným vzděláváním v mateřské škole za dostatečné a obsahově bohaté a dle jejich názoru se dozvěděli vše potřebné, co k této problematice potřebovali vědět. Setkali jsme se však i se stanovisky, kdy se rodiče naopak necítí dostatečně informováni a z vlastní iniciativy si spoustu informací museli dohledávat a zjišťovat. Někteří rodiče uváděli, že hlavním zdrojem pro poskytnutí informací jim byla mateřská škola, na kterou se v tomto směru spoléhali, a ve většině případů se jednalo konkrétně o paní učitelku ze třídy jejich dětí, která je k této problematice nejvíce poučila. Zaměříme-li se na primární zdroje, odkud byli rodiče o této změně informováni, téměř polovina respondentů uvedla média – tedy prostřednictvím televize, rádio či tisk. S tím naplno souhlasíme, neboť v době, kdy se tato problematika projednávala a zaváděla, jsme o ní mohli slyšet napříč všemi výše zmíněnými médii. Druhou nejčastější odpovědí byla právě mateřská škola. Mezi další, avšak méně časté zdroje patřily internetové stránky, diskuze se známými či prostřednictvím lékaře. Nicméně ani tak nepovažovala nadpoloviční většina rodičů tyto informace za dostatečné a pokoušeli se zjistit více, a to například jak studiem přímo školského zákona, tak dotazováním v mateřské škole či v rámci komunikace s přáteli.

H 2: Rodiče s vysokoškolským vzděláním se o povinné vzdělávání v mateřské škole zajímali častěji, než rodiče s nižším vzděláním.

V rámci druhé hypotézy jsme porovnávali vztah mezi vzděláním rodičů a jejich podrobnějším zájmem o povinné vzdělávání v mateřské škole – tedy zjišťování si dalších informací. To, zda se rodiče o tuto problematiku podrobněji zajímali, jsme se dozvěděli v rámci jedné z dotazníkových položek. Pro testování této hypotézy jsme zvolili hladinu významnosti 0,05 a stupeň volnosti 1. Na základě výpočtu chí-kvadrátu jsme získali výsledek $\chi^2 = 3,893$. Tuto hodnotu jsme následně porovnali s kritickou hodnotou z tabulky, která činí 3,841. Z výsledku vyplývá, že námi vypočítaná hodnota je vyšší. Z tohoto důvodu nulovou hypotézu odmítáme a přijímáme hypotézu alternativní. Na základě testu nezávislosti chí kvadrát jsme tedy zjistili, že mezi proměnnými existuje statisticky významný vztah, z čehož usuzujeme, že stupeň vzdělání rodičů hraje určitou roli v jejich podrobnějším zájmu o povinné vzdělávání v mateřské škole. Dle našeho názoru to poukazuje na to, že například rodiče s vysokoškolským vzděláním považují za důležité vědět bližší informace o tom, jaký dopad bude mít povinná předškolní docházka na jejich

dít a zda to nějak ovlivní jejich budoucí vzdělávání a rozvoj. Tito rodiče tak chtějí mít větší přehled o jakýchkoliv změnách a zvažují jejich rizika i přínosy ve vztahu ke svému dítěti.

<i>vzdělání rodičů</i>			
<i>informace</i>	rodiče s VŠ vzděláním	rodiče s nižším vzděláním	Celkem
zjišťování informací	77 (68,46)	80 (88,54)	157
nezjišťování informací	56 (64,54)	92 (83,46)	148
Celkem	133	172	305

Tabulka č. 7 – Hypotéza 2 – skutečné a očekávané četnosti

VO č. 3: Jaké přínosy či rizika shledávají rodiče v povinném vzdělávání v mateřské škole?

Rodiče spatřují v zavedení povinného předškolního vzdělávání jak určité přínosy pro své děti, tak i úskalí a rizika. Dalo by se říci, že miska těchto vah je vyvážená – lze tedy na této povinnosti nalézt jak to pozitivní, tak přirozeně i negativní. Podíváme-li se nejprve na přínosy této povinné předškolní docházky ze strany rodičů, zde zcela zřetelně rodiče vyzdvihli socializaci dítěte a jeho postupné začleňování do kolektivu. S tím samozřejmě souvisí i to, že se dítě setkává s novou autoritou, kterou pro něj je paní učitelka a další pracovníci v mateřské škole. Za přínosné však rodiče považují také možnost včasného diagnostikování a nápravu případných potíží, které mohou být u dítěte zjištěny. Nelze nesouhlasit, že v rámci docházky do mateřské školy je dítě v kontaktu s učitelem, který je určitým odborníkem a může tak upozorovat případné nesrovnalosti ve vývoji dítěte. V souvislosti s tímto také respondenti zmiňovali, že dítě, které si bude plnit povinný rok předškolní docházky, by mělo být kvalitněji připraveno na jeho další vzdělávání, tedy nástup na základní školu. S tímto je však také spojeno to, jak kvalitní vzdělávání poskytuje daná mateřská škola, neboť jsme se v rámci dotazníku nesčetněkrát setkali s názorem, že vše záleží na konkrétní mateřské škole a učitelích. Někteří z nich považují za důležité vyrovnání vzdělávacích nerovností mezi dětmi. Toto od mateřské školy však nelze naplno očekávat, neboť každé dítě je individuální, rozvíjí se určitým tempem a nemůžeme tak předpokládat, že při nástupu na základní školu si budou všechny děti rovny jak vědomostmi, tak schopnostmi a dovednostmi. Navíc srovnávání dětí nepovažujeme za příliš vhodné, především z pohledu dítěte, ve kterém to může vyvolat nejen nepříjemné

pocity, ale i problémy a stresující situace. Méně často, nicméně i tak v poměrně v hojném počtu se rodiče shodují na tom, že jedním z pozitiv této povinnosti je situace, kdy se rodiče mohou dříve vrátit do zaměstnání, neboť dítě bude muset docházet do mateřské školy a rodič (ve většině případů matky) tak mohou dříve ukončit mateřskou dovolenou a vrátit se zpět k pracovní kariéře.

Obrátíme-li však také na druhou stranu mince, zjistíme zde i určitá úskalí povinné předškolní docházky. Nejčastěji zmiňované riziko vztahují respondenti k učitelům v mateřské škole a týká se jejich zvýšené administrativy. Učitelé mají povinnost vést docházku každého dítěte, které si plní povinné předškolní vzdělávání a v případě jakýchkoliv jeho absencí jej musí řádně omlouvat – dle odůvodnění zákonného zástupce dítěte. Nikterak nás nepřekvapil ani další důvod, ve kterém shledávají rodiče riziko. Mluvíme o omezování kompetence rodičů, kdy do určité míry zaniká jejich právo volby, zda dítě k předškolnímu vzdělávání dát či nikoliv. Zajisté je zde stále cesta individuálního vzdělávání v domácím prostředí, nicméně ani tak se děti nevyhnou pravidelnému přezkoušení a ověřování jejich znalostí, které nabývají vzděláváním v domácím prostředí. Jak jsme se také dozvěděli v rámci jedné z dotazníkových položek, 35% rodičů by toto právo volby a rozhodování o způsobu vzdělávání svého dítěte uvítalo. Rodiče uváděli také předčasnou scholarizaci dítěte, tedy stav, kdy se dítě již v předškolním věku stává součástí desetileté školní docházky. Pro některé z nich je to příliš brzo a setkali jsme tak i s názorem, že dochází k „předčasnému zestátnění“ těchto dětí. Hojně zmiňovaným rizikem také bylo právě již zmíněné srovnávání vzdělávacích výsledků dětí za účelem vyvíjení snahy zajistit určité vyrovnání jejich vzdělávacích možností. Našlo se však i 23% rodičů, kteří žádná rizika v povinné předškolní docházce neshledávají a naplno s ní a jejím systémem souhlasí.

H 3: Rodiče mající v současné době dítě v mateřské škole shledávají v povinném předškolním vzdělávání více přínosů, než rodiče, kteří dítě v mateřské škole nemají.

Poslední hypotézou jsme porovnávali přínosy a rizika u rodičů, kteří mají v současné době dítě v mateřské škole s těmi, jejichž děti do mateřské školy nyní nedochází. Vzhledem k tomu že u otázek zjišťujících přínosy a rizika povinné předškolní docházky měli respondenti možnost zvolit maximálně tři odpovědi, porovnávali jsme v rámci této hypotézy to, zda rodiče častěji volili přínosy, či rizika. Nezahrnuli jsme do hypotézy ty rodiče, kteří u obou otázek zvolili stejný počet odpovědí. Pro testování hypotézy jsme zvolili hladinu významnosti 0,05 a stupeň volnosti 1. Na základě výpočtu chí-kvadrátu jsme získali výsledek $\chi^2 = 0,779$. Tuto hodnotu jsme následně porovnali s kritickou hodnotou z tabulky, která činí 3,841. Z výsledku vyplývá, že námi vypočítaná hodnota je výrazně nižší. Z tohoto důvodu odmítáme alternativní hypotézu a přijímáme hypotézu nulovou. Lze tedy říct, že docházka dítěte do mateřské školy nehraje nikterak velkou roli v tom, kolik přínosů a rizik shledávají jejich rodiče v povinném předškolním vzdělávání. V rámci této hypotézy jsme předpokládali, že rodiče mající v současné době své dítě v mateřské škole nahlíží na povinnou předškolní docházku pozitivněji, tudíž v ní shledávají více přínosů, než rodiče, jejichž dítě do mateřské školy nedochází. Tato hypotéza se však nepotvrdila, z čehož plyne, že i tito rodiče vidí v aktuální změně týkající se povinného předškolního ročníku spoustu přínosů.

<i>dítě v MŠ</i>			
<i>přínosy a rizika</i>	rodiče mající dítě v MŠ	rodiče nemající dítě v MŠ	Celkem
přínosy	127 (124,70)	72 (74,30)	199
rizika	19 (21,30)	15 (12,70)	34
Celkem	146	87	233

Tabulka č. 8– Hypotéza 3– skutečné a očekávané četnosti

7 SHRNUÍ VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ

Poslední kapitola práce přináší závěry realizovaného výzkumu a jeho celkové shrnutí. Ve výzkumu jsme chtěli zjistit názory rodičů týkající se zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole. Na počátku jsme si stanovili několik výzkumných cílů a z nich plynoucích výzkumných otázek. Odpovědi na tyto cíle a otázky jsme se snažili získat prostřednictvím dotazníku administrovaného rodičům, přičemž celkem se nám podařilo získat 305 vyplněných dotazníků. Po zpracování výsledků jsme provedli jejich interpretaci a získané údaje přehledně zobrazili prostřednictvím grafů a tabulek, v rámci kterých uvádíme procentuální, případně číselné zastoupení respondentů. Pro přehlednost prezentujeme níže stručně v odrážkách hlavní výzkumná zjištění.

Nejprve jsme se v dotazníku zaměřili **obecně na předškolní vzdělávání:**

- Respondenti se v nadpoloviční většině (80 %) shodují na tom, že předškolní vzdělávání je pro dítě v rámci jeho vývoje nezbytně důležité pro jeho budoucí úspěch a vzdělávání.
- Za hlavní funkce předškolního vzdělávání shledávají respondenti přípravu na plynulý přechod z mateřské školy na základní školu, socializaci dítěte, tedy jeho začlenění do kolektivu nejen vrstevníků, ale i jejich setkání se s novými vzory – učitelkami a v neposlední řadě také všestranný rozvoj osobnosti dítěte.
- Kvalitu předškolního vzdělávání v České republice hodnotí více než polovina respondentů (54 %) jako uspokojivé, kdy stále je co měnit a zdokonalovat, nicméně tyto drobné nedostatky jsou vykompenzovány i jinými přednostmi tohoto stupně vzdělávání.

Následující položky se již týkaly **povinného vzdělávání v mateřské škole:**

- Téměř většina respondentů (97,4 %) změnu týkající se povinné předškolní docházky zaregistrovala, nicméně objevilo se zde i malé procento (2,6 %) těch, kteří o této problematice doposud neslyšeli.
- Za primární zdroj týkající se informací o této problematice byly téměř u poloviny respondentů (48 %) uvedeny média (tedy rádio, televize, tisk apod.), druhou nejfrekventovanější odpovědí se zastoupením 29,2 % byla mateřská škola, kdy jim potřebné informace poskytli například učitelé jejich dětí.

- Nadpoloviční většina respondentů se nechala slyšet, že veškeré vydané informace týkající se této změny považují za dostatečné a cítí, že se dozvěděli vše potřebné (58,7 %), nicméně stojí zde i skupina těch, kteří tento pocit nemají a naopak si spoustu informací musela dohledávat (28,9 %).
- Kdyby měli respondenti možnost zvolit si, zda jejich dítě do mateřské školy docházet bude, či nikoliv, využilo by tohoto práva 35 % respondentů. Další hojně zastoupená skupina respondentů (42 %) s touto docházkou souhlasí a její povinnost jim nikterak nevadí, tudíž nepostrádají v tomto směru ani právo volby.
- Se zavedením povinného vzdělávání v mateřské škole souhlasilo 50,9 % respondentů a svůj názor podkládali mnoha komentáři. Za vhodnou považují tuto docházku především z důvodu socializace a začlenění dítěte do kolektivu, navyku si na určitý režim a na povinnosti, které následně dítě využije na základní škole a v neposlední řadě si osvojuje základní návyky. Dále jsou děti dle respondentů v mateřských školách připravovány na další vzdělávání odborníky (tedy učiteli mateřské školy), neboť v některých případech se rodiče necítí na vzdělávání svých dětí v souvislosti se svými možnostmi.
- Následujících 28,9 % respondentů naopak uvedlo, že se zavedením povinné předškolní docházky nesouhlasí. Do této kategorie spadají ti rodiče, kteří v této problematice vidí mimo jiné především přítěž pro děti, rodiče a učitele – omlouvání jakékoliv absence dítěte, striktní evidování docházky, dožadování se o omlouvání dítěte ze strany rodičů apod. Dle jejich názorů se povinným předškolním ročníkem nic neřeší, ba naopak, stále je zde možnost domácího vzdělávání, kdy tak tuto docházku lze obejít. Ačkoliv v souvislosti s tímto nastává rodičům další povinnost a to pravidelné docházení k přezkoušení dítěte, i tak je to pro některé z nich pohodlnějším řešením.
- Nestranný názor mělo zbývajících 20,2 % respondentů, kteří se nepřikláněli ani k souhlasu, nicméně nebyli ani striktně proti této povinné předškolní docházce. Zavedení povinnosti jim nepřekáží, na druhou stranu nejsou přesvědčeni o nezbytnosti a nutnosti této docházky. Také zde se objevovala spousta názorů, kdy některé rodiče dle respondentů nepřinutí ani zákon a stanovená povinnost.
- V souvislosti se zavedením povinné předškolní docházky je nutno přemýšlet také nad tím, zda jsou v mateřských školách vytvořeny dostatečné kapacity pro přijetí všech dětí, ke kterým se tato změna vztahuje. O nedostatečné kapacitě je dle

výsledků našeho výzkumu přesvědčeno 43,6 % respondentů, zatímco 35,4 % z nich se domnívá, že místa pro děti vytvořeny jsou.

- Za největší přínosy povinného vzdělávání v mateřské škole považují respondenti socializaci dítěte a jeho začlenění do kolektivu dětí, včasné diagnostikování a náprava případných potíží, které se mohou u dětí objevit a v neposlední řadě také jejich kvalitnější přípravu na další vzdělávání, tedy plynulý a klidný přechod na základní školu. Někteří respondenti vidí v této povinnosti však také přínos z hlediska jejich pracovního života, tedy fakt, že mohou dříve nastoupit zpět do zaměstnání.
- Nalézt však můžeme v rámci této změny i určitá rizika. Zde se respondenti ve svých odpovědích nejčastěji shodli v názorech, že učitelům nastává v souvislosti s povinnou předškolní docházkou zvýšená administrativa, což pro ně znamená evidování jakékoliv absence dítěte a jeho následné omlouvání, dále se dle respondentů omezují kompetence rodičů, kdy se jim vytrácí jejich právo volby, zda dítě do mateřské školy dát chtějí či nikoliv. Ačkoliv je zde stále možnost individuálního vzdělávání v domácím prostředí, i v tomto případě jsou rodiče „svázáni“ povinností dítěte ke vzdělávání alespoň přihlásit, následně se mu individuálně věnovat a do mateřské školy docházet k jeho přezkoušení. Našli se však i ti respondenti, kteří žádná rizika neshledávají a povinnost tohoto stupně vzdělávání považují za vhodné.
- Téměř většina respondentů se shoduje na tom, že z hlediska rozvoje je pro dítě prospěšnější docházka do mateřské školy (88 %), zatímco zbývající respondenti (12 %) se domnívají, že pro dítě je vhodnější vzdělávání v domácím prostředí.
- V případě, že by respondenti měli možnost si vybrat, v jakém věku by dítě mělo nastoupit k povinnému vzdělávání v mateřské škole, 53 % respondentů by nic neměnilo a ponechalo věk 5 let, jako je tomu nyní. Další početná skupina (21 %) respondentů se však vlastními slovy vyjádřilo, že vzdělávání v mateřské škole by povinné vůbec být nemělo, naopak nějaká povinnost by měla započít až nástupem na základní školu, aby nedocházelo k předčasnému zestátnění dětí. Někteří z respondentů by naopak tuto věkovou hranici i snížili na 4 roky, případně i pro tříleté a dvouleté dítě.

- Rodiče, kteří mají v současné době své dítě v mateřské škole, měli možnost se vyjádřit, zda se se zavedením povinného vzdělávání v mateřské škole změnilo jejich očekávání, přičemž téměř polovina respondentů (48 %) odpověděla, že nikoliv a nic neobvyklého a jiného od mateřské školy neočekávají. 5,9% respondentů očekává častější komunikaci s učiteli ohledně pokroků jejich dětí a v případě problémů jejich včasné podchycení a v ideálním případě vytvoření opatření pro jejich nápravu zvolilo 19% respondentů.
- Naopak ti respondenti, kteří již své dítě v mateřské škole nemají, byli dotázáni, zda by tuto změnu a povinnost uvítali již v dobách, kdy jejich dítě bylo právě v předškolním věku. Mnoho respondentů na tuto otázku nedokázalo odpovědět (30 %), neboť nad tím nikterak více nikdy neuvažovali. Dále 10,5 % respondentů to nepovažuje za důležité, tudíž by tuto změnu nijak neuvítali, zatímco 9,8 % respondentů naopak ano.

7.1 Limity a podněty pro další výzkum

V rámci realizace výzkumu jsme se setkali hned s několika omezeními limity. Za jeden ze stěžejních považujeme nemožnost zobecnění získaných výsledků na celou populaci, nýbrž pouze na osoby, které se výzkumu zúčastnily. Ačkoliv se na výzkumu podílelo poměrně velké množství rodičů, ani v tomto případě nelze z výsledků vyvodit obecné závěry a veškeré výsledky jsou tak platné pouze pro respondenty v našem výzkumu. Stejně tak lze shledat limit v souvislosti s výběrem výzkumného vzorku. V našem případě se jednalo o dostupný výběr respondentů, nicméně uvědomujeme si, že optimální by bylo zajistit náhodný výběr. Další limit vnímáme v souvislosti s tématem práce také ve výzkumné metodě, tedy dotazníku, neboť prostřednictvím něj byli rodiče omezeni v rámci odpovědí u jednotlivých otázek, přičemž chápeme, že ne všichni byli ochotni v rámci volných odpovědí více rozepsat své názory. Domníváme se, že prostřednictvím jiné metody (například rozhovoru) bychom se mohli dostat hlouběji do problematiky názorů rodičů na toto téma, což by tak ovlivnilo i kvalitu a nasycenost získaných dat. Na druhou stranu jsme cítili lehké omezení ve výzkumné metodě i my, neboť ačkoliv je práce kvantitativního charakteru a principem je zde tedy získat co největší množství číselně zpracovaných dat, vzhledem k překvapivému zájmu a ochotě některých respondentů vyjádřit se k povinné předškolní docházce vlastními slovy, kdy tyto názory byly mnohdy zajímavé, uvádíme v práci mnoho výroků respondentů, čímž se práce již

mírně naklání ke kvalitativnímu výzkumu. V neposlední řadě nelze opomenout fakt, že nebyla provedena validita dotazníku, nýbrž proběhla pouze realizace předvýzkumu na malém vzorku populace, vnímáme limit i v této souvislosti.

Povinné vzdělávání v mateřské škole je velmi aktuálním tématem, v rámci kterého by mohly být provedeny další výzkumy. Předmětná problematika podněcuje například ke zjištění názorů na povinnou předškolní docházku také z opačné strany mince, tedy od učitelů mateřských škol. Také pro ně se jedná o novou situaci a nastává jim s touto docházkou spousta nevyhnutelných povinností. Stejně tak, jak jsme uvedli výše, lze udělat podobný výzkum s rodiči, tentokrát však kvalitativním způsobem se získáním menšího počtu dat, za to však obsáhlejších. V neposlední řadě by se zajímavým jevil také výzkum zaměřený na zjištění, zda je pro dítě prospěšnější právě docházka do mateřské školy, či individuální vzdělávání.

ZÁVĚR

České školství si za léta své působnosti prošlo již řadou změn. Jednou z aktuálních a velmi diskutovanou reformou v oblasti předškolního vzdělávání je zavedení povinného posledního roku předškolní docházky. Touto problematikou se zabývala i naše diplomová práce, jejichž hlavním cílem bylo zjistit názory rodičů právě na tuto změnu. Práce byla rozdělena na teoretickou a empirickou část.

V teoretické části jsme snažili vymezit základní teoretický rámec týkající se vzdělávání v mateřské škole – nejprve tedy jeho vývoj, kterým si prošlo až do současnosti. V návaznosti na to jsme uvedli, jaké je nyní pojetí předškolního vzdělávání u nás. Dále jsme popsali, jak je v České republice tento stupeň vzdělávání legislativně ukotven. Nedílnou součástí byla také charakteristika kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání, které jsme klasifikovali na státní a školní úroveň a podrobněji jsme nastínili obsah a hlavní funkci těchto programů. V následující kapitole jsme se věnovali názorům veřejnosti na předškolní vzdělávání a to prostřednictvím výzkumných šetření, které byly realizovány. Nejprve jsme se zabývali českými výzkumy, z nichž za jeden z velmi přínosných považujeme dotazníkové šetření provedené v roce 2005 Šmelovou. Neopomenuli jsme však zmínit ani ty zahraniční, což nám umožnilo náhled na problematiku předškolního vzdělávání i v jiné zemi. Za stěžejní kapitolu považujeme třetí kapitolu, ve které jsme vymezili podstatné informace týkající se povinného vzdělávání v mateřské škole. Primárním zdrojem nám zde byl školský zákon a jeho novelizace. Povinná předškolní docházka však není realizována pouze v naší zemi. Z tohoto důvodu stručně uvádíme i jiné země EU, ve kterých tento systém funguje mnohdy již řadu let. Závěr teoretické části shrnuje vše podstatné, co bylo z teoretických východisek zmíněno.

Cílem výzkumu bylo zjistit názory rodičů na zavedení povinného vzdělávání v mateřské škole. Chtěli jsme zjistit nejen tyto názory, ale také to, zda v této povinnosti rodiče shledávají nějaké přínosy či rizika a jak jsou v souvislosti s touto problematikou informováni. Pro získání co největšího množství názorů jsme zvolili kvantitativní výzkum a ke sběru dat jsme vytvořili dotazník, který jsme následně administrovali právě rodičům. Tento dotazník byl zhotoven prostřednictvím portálu Google formuláře a následně vložen na sociální síť. Z původního počtu 348 získaných dotazníků jsme po jejich kontrole použili pro náš výzkum 305 dotazníků. Získaná data jsme analyzovali, interpretovali a pro lepší přehlednost znázornili prostřednictvím grafů a tabulek.

Z výzkumu pro nás vyplynulo několik překvapivých zjištění. Mnoho rodičů se státem daným povinným rokem předškolního vzdělávání nesouhlasí. Prostřednictvím otevřených odpovědí se rodiče mnohdy vyjadřovali o nesmyslnosti tohoto systému, nevěří jeho funkčnosti a v několika případech se i domnívají, že tato povinnost bude velmi brzy opět zrušena. Velmi často respondenti zmiňovali, že s tímto zavedením nastává učitelům v mateřských školách intenzivní, až zbytečná administrativa. Jako příklady respondenti uváděli omlouvání docházky, což nepovažují v předškolním věku za důležité. Setkali jsme se však také s názory, kdy respondenti naopak zavedení jednoho roku v mateřské škole schvalují a považují jej za dobrý krok pro dítě. Největší pozitivum vidí rodiče v možnosti socializace dítěte do kolektivu ostatních vrstevníků a také kontakt s novými autoritami, za které jsou považováni nejčastěji právě učitelé v mateřské škole.

Někteří rodiče uváděli jejich osobní zkušenosti, které pro naši práci pokládáme za velmi cenné. Touto cestou tak ještě jednou velmi děkujeme všem respondentům, kteří se ochotně výzkumu zúčastnili, neboť bez jejich názoru na věc bychom nemohli tuto práci zpracovat. Závěrem nutno dodat, že ačkoliv má povinné vzdělávání v mateřské škole svůj rub i líc, je nutné hledat určité kompromisy a v ideálním případě nějakou střední cestu, která povede ke spokojenosti obou stran a to tak, aby vše bylo ku prospěchu dětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 9788071785378.
- [2] BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-221-8.
- [3] BETÜL KÜBRA, Şahin. *Parents' views about preschool education*. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 89, 2013, p. 288-292. ISSN 1877-0428.
- [4] EACEA. *Eurydice Policy Brief: Early Childhood Education and Care*. Brussels: European Commission, 2014, 34 p. ISBN 978-92-9201-651-7.
- [5] EACEA. *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014, 204 p. ISBN 978-92-9201-567-1.
- [6] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-.
- [7] JEŘÁBKOVÁ, Blanka. *Mateřská škola jako životní prostor*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 802100830x.
- [8] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolná a elementárna pedagogika*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-828-9.
- [9] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 9788024715681.
- [10] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada, 2014. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 978-80-247-4435-3.
- [11] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Jak se mateřských škol dotýkaly transformační a kurikulární změny? *Pedagogická orientace*, 2014, roč. 24, č. 4, s. 583-597. ISSN 1211-4669.
- [12] KUCHARŇOVÁ, Věra. *Péče o děti předškolního a raného školního věku*. Praha: VÚPSV, 2009. ISBN 9788074160417.

- [13] MAJERČÍKOVÁ, Jana, Bronislava KASÁČOVÁ a Ilona KOČVAROVÁ. *Předškolní edukace a dítě: výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015. ISBN 978-80-7454-554-2.
- [14] MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-175-1.
- [15] MŠMT. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. 2014.
- [16] *NÁRODNÍ PROGRAM ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE: Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- [17] OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.
- [18] PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204954.
- [19] PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006. ISBN 9788073671556.
- [20] PRŮCHA, Jan. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.
- [21] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- [22] RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 8021035986.
- [23] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2018. [online]. Praha: MŠMT, 2018. 50 s. [cit. 2018-02-07].
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>
- [24] RÝDL, Karel a Eva ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869-2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 9788024430331.

- [25] SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-01-3.
- [26] STRALCZYNSKÁ LOUDOVÁ, Barbora. *Předškolní výchova ve struktuře evropských vzdělávacích systémů na příkladu německy mluvících zemích*. Orbis scholae, 2012, roč. 6, č. 1, s. 69-80. ISSN 2336-3177.
- [27] SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.
- [28] SYSLOVÁ, Zora. *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 9788021084759.
- [29] ŠMELOVÁ, Eva. *Předškolní vzdělávání očima rodičovské veřejnosti*. Pedagogická orientace, 2005, roč. 15, č. 1, s. 52-57. ISSN 1211-4669.
- [30] WALTEROVÁ, Eliška. *Školství - věc (ne)veřejná: názory veřejnosti na školu a vzdělávání*. Praha: Karolinum, 2010, 307 s. ISBN 9788024618821.
- [31] *Důvodová zpráva k novele školského zákona*. 2015. MŠMT. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=121801>
- [32] *Vyhláška č. 14/2005 Sb. ze dne 29.12.2004 o předškolním vzdělávání*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14>
- [33] *Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24.9.2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.
- [34] *Zákon č. 178/2016 Sb. ze dne 19.1.2017, kterým se mění zákon č. 516/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-59?text=262%2F2006>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd. a tak dále

apod. a podobně

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP Školní vzdělávací program

TVP Třídni vzdělávací program

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ**Tabulky**

Tabulka č. 1- Předškolní vzdělávání v zemích Evropské unie	32
Tabulka č. 2 - Pohlaví respondentů	43
Tabulka č. 3 - Bydliště respondentů	45
Tabulka č. 4 – Podrobnější zájem o povinné předškolní vzdělávání.....	52
Tabulka č. 5 – Názor rodičů na zavedení povinného vzdělávání v MŠ.....	53
Tabulka č. 6 – Hypotéza 1 – skutečné a očekávané četnosti	70
Tabulka č. 7 – Hypotéza 2 – skutečné a očekávané četnosti	72
Tabulka č. 8 – Hypotéza 3 – skutečné a očekávané četnosti	74

Grafy

Graf č. 1 - Věkové rozložení respondentů	44
Graf č. 2 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	45
Graf č. 3 - Dítě v mateřské škole	46
Graf č. 4 - Význam předškolního vzdělávání	47
Graf č. 5 - Funkce předškolního vzdělávání	48
Graf č. 6 - Kvalita předškolního vzdělávání v České republice	49
Graf č. 7 - Zaregistrování povinného předškolního vzdělávání.....	50
Graf č. 8 – Primární zdroj informací ohledně povinného předškolního vzdělávání.....	51
Graf č. 9 – Hodnocení informovanosti o povinném vzdělávání v MŠ	52
Graf č. 10 – Právo volby, zda dítě zapsat k předškolnímu vzdělávání	55
Graf č. 11 - Kapacitní příprava mateřských škol k povinnému předškolnímu vzdělávání	56
Graf č. 12 – Přínosy povinného předškolního vzdělávání	58
Graf č. 13 – Rizika povinného předškolního vzdělávání	59
Graf č. 14 - Docházka do MŠ nebo individuální vzdělávání v domácím prostředí?	61
Graf č. 15 - Věková hranice zahájení povinného vzdělávání v mateřské škole	62
Graf č. 16 - Změna očekávání od MŠ se zavedením povinné předškolní docházky	63
Graf č. 17 - Uvítání změny týkající se povinnosti předškolního vzdělávání již dříve.....	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník pro rodiče

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení rodiče,

jmenuji se Pavlína Bernatíková a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského oboru Pedagogika předškolního věku na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. V rámci mé diplomové práce se věnuji problematice povinného předškolního vzdělávání pohledem rodičovské veřejnosti. Touto cestou se na Vás obracím s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku, neboť mě zajímají Vaše názory na zavedení povinného předškolního vzdělávání.

Dotazník je zcela anonymní, prosím Vás tedy o uvedení pravdivých odpovědí. Vyplnění dotazníku by Vám nemělo zabrat více, než deset minut.

Vámi vybrané odpovědi, prosím, zakroužkujte. Pokud není uvedeno jinak, zvolte vždy pouze jednu možnost.

Předem děkuji za Vaši ochotu a čas strávený při vyplňování dotazníku.

Bc. Pavlína Bernatíková

ÚDAJE O VÁS:

1. Jste:

- a) muž
- b) žena

2. Kolik Vám je let?

- a) 18-25 let
- b) 26-30 let
- c) 31-40 let
- d) 41-50 let
- e) 51 let a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské
- f) jiná odpověď (uveďte prosím) .....

4. Kde žijete?

- a) ve městě
  - b) na vesnici
-

5. Máte v současné době v mateřské škole své dítě? (vyberte prosím jednu odpověď, případně doplňte věk dítěte)

- a) ano, v současné době chodí do mateřské školy mé první dítě ve věku .....
- b) ano, v současné době chodí do mateřské školy mé další dítě ve věku .....
- c) ne, v současné době do mateřské školy nedochází již žádné z mých dětí

6. Jaký význam připisujete předškolnímu vzdělávání? (vyberte prosím jednu odpověď')

- a) předškolní vzdělávání považuji ve vývoji dítěte za velmi důležité a takřka nezbytné pro budoucí život dítěte
- b) předškolní vzdělávání vnímám pro dítě jako významné, dítě v rámci něj získá základní dovednosti a schopnosti pro plynulý přechod na základní školu
- c) předškolnímu vzdělávání nepřipisuje nikterak velký význam, myslím si, že není v životě dítěte tak důležité
- d) nevím, neumím se rozhodnout
- e) jiná odpověď (uveďte prosím)

.....
.....
.....

7. Jaké hlavní funkce spatřujete v předškolním vzdělávání dítěte? (vyberte nejvíce tři odpovědi)

- a) příprava na plynulý přechod z předškolního vzdělávání na základní školu
- b) výchova dítěte
- c) vzdělávání dítěte
- d) všestranný rozvoj osobnosti dítěte
- e) doplnění rodinné výchovy
- f) socializace dítěte
- g) vyplnění časové prodlevy dítěte během zaměstnání rodičů
- h) včasné diagnostikování a náprava případných potíží dítěte
- i) jiná odpověď (uveďte prosím).....

.....
.....

8. Jak hodnotíte kvalitu předškolního vzdělávání v České republice? (vyberte prosím jednu odpověď')

- a) předškolní vzdělávání v ČR hodnotím jako dostatečně kvalitní, děti se tam naučí, co se mají naučit a jsou tak dobře připraveni na další vzdělávání a svůj budoucí život
- b) předškolní vzdělávání v ČR hodnotím jako uspokojivé, v určitých směrech lze nalézt nedostatky, které však kompenzují i jiné přednosti tohoto stupně vzdělávání
- c) předškolní vzdělávání v ČR hodnotím jako neuspokojivé, příprava dětí na další vzdělávání není moc dobrá, uvítal/a bych její zkvalitnění pro úspěšnější budoucí život dítěte
- d) nevím, neumím to posoudit
- e) jiná odpověď (uveďte prosím).....

.....

9. Zaregistroval/a jste zavedení povinného předškolního vzdělávání? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) ano, zaregistroval/a jsem tuto změnu
- b) ne, nezaregistroval/a (pokud ne, pokračujte otázkou č. 11)

10. Odkud jste se o zavedení povinného předškolního vzdělávání dozvěděl/a? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) v mateřské škole (informace od pedagogů apod.)
- b) od dětského lékaře
- c) od dětského psychologa
- d) z internetu
- e) z médií (televize, rádio, tisk)
- f) z doslechu
- g) od známých
- h) jiná odpověď (uveďte prosím) .....

11. Jak hodnotíte informovanost rodičovské veřejnosti ohledně zavedení povinného předškolního vzdělávání? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) informace považuji za dostatečné, vše potřebné jsem se dozvěděl/a
- b) informace nepovažuji za dostatečné, spoustu informací jsem si dohledával/a
- c) nemám téměř žádné informace
- d) nevím, neumím to posoudit
- e) jiná odpověď (uveďte prosím) .....

12. Zajímal/a jste se podrobněji o povinné předškolní vzdělávání - například studiem školského zákona, novel, dotazováním v mateřské škole, diskuzí se známými apod.? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) ano, zjišťoval/a jsem si podrobnější informace
- b) ne, více jsem se o tuto změnu nezajímal/a

13. Jaký je Váš názor na zavedení povinného předškolního vzdělávání? (svou odpověď prosím doplňte)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. V souvislosti s povinným předškolním vzděláváním musí dnes každé dítě v posledním roce před nástupem na základní školu navštěvovat mateřskou školu. Uvítal/a byste právo volby, zda dítě zapsat k předškolnímu vzdělávání? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) ano, raději bych se v tomto směru svobodně rozhodl/a
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne, s touto docházkou souhlasím a její povinnost mi nikterak nevadí, právo volby mi nechybí
- e) nevím, nedokážu odpovědět
- f) jiná odpověď (*uved'te prosím*).....

15. Jsou mateřské školy podle Vás kapacitně připraveny k přijetí všech dětí, kterých se povinnost předškolní docházky týká? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) ano, myslím si, že je vytvořen dostatek míst pro přijetí všech dětí
- b) ne, nejsem přesvědčen/a o dostatečné kapacitě pro přijetí všech dětí
- c) nevím, nedokážu odpovědět
- d) jiná odpověď (*uved'te prosím*).....

16. V čem spatřujete největší přínos povinného předškolního vzdělávání? (vyberte nejvíce tři odpovědi)

- a) kvalitnější příprava dítěte na další vzdělávání
- b) socializace dítěte a jeho začlenění do kolektivu dětí
- c) vyrovnání vzdělávacích nerovností mezi dětmi
- d) včasné diagnostikování a náprava případných potíží dítěte
- e) snižování odkladů školní docházky
- f) možnost dřívějšího návratu rodičů do zaměstnání
- g) jiná odpověď (*uved'te prosím*) .....

17. Spatřujete nějaká rizika v povinném předškolním vzdělávání? (vyberte nejvíce tři odpovědi)

- a) ano, omezují se kompetence rodičů (právo volby předškolního vzdělávání atd.)
- b) ano, dochází k předčasné socializaci dětí (zařazení do instituce školy)
- c) ano, pedagogům v MŠ nastává v souvislosti s povinností předškolní docházky zvýšená administrativa (omlouvání docházky apod.)
- d) ano, může docházet ke srovnávání vzdělávacích výsledků dětí za účelem snahy zajistit vyrovnání jejich vzdělávacích možností
- e) nevím, nikdy jsem nad tím neuvažoval
- f) ne, nespátřuji v povinném předškolním vzdělávání žádná možná rizika
- g) jiná odpověď (*uved'te prosím*) .....

18. Co je dle Vašeho názoru pro dítě v předškolním věku prospěšnější z hlediska jeho rozvoje –pravidelná docházka do mateřské školy, nebo individuální vzdělávání v domácím prostředí? (svou volbu prosím zdůvodněte)

- a) docházka do mateřské školy, protože .....
- .....
- .....
- b) individuální vzdělávání v domácím prostředí, protože .....
- .....
- .....

19. V jakém věku by podle Vašeho názoru mělo být zahájeno povinné předškolní vzdělávání? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) ve 2 letech
- b) ve 3 letech
- c) ve 4 letech
- d) v 5 letech
- e) jiná odpověď (uved'te prosím) .....
- .....

OTÁZKU Č. 20 VYPLŇTE POUZE V PŘÍPADĚ, ŽE V SOUČASNÉ DOBĚ MÁTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE ALESPŇ JEDNO DÍTĚ:

20. Změnilo se Vaše očekávání od mateřské školy v souvislosti se zavedením povinného předškolního vzdělávání? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) ano, očekávám častější komunikace s rodiči ohledně vzdělávacích pokroků dítěte
- b) ano, očekávám vytvoření kvalitnějších vzdělávacích šancí dítěte
- c) ano, od mateřské školy očekávám odbornější vedení a rozvoj dítěte
- d) ano, očekávám včasné podchycení případných problémů dítěte a informovanost rodičů – může tak dojít k nápravě těchto problémů
- e) nevím, nikdy jsem nad tím neuvažoval/a
- f) ne, mé očekávání se nijak nezměnilo
- g) jiná odpověď (uved'te prosím).....
- .....

OTÁZKU Č. 21 VYPLŇTE POUZE V PŘÍPADĚ, ŽE V SOUČASNÉ DOBĚ NECHODÍ DO MATEŘSKÉ ŠKOLY ŽÁDNÉ Z VAŠICH DĚTÍ:

21. Pokud do mateřské školy již nechodí žádné z Vašich dětí, uvítal/a byste tuto změnu již dříve v době, kdy ještě Vaše dítě mateřskou školu navštěvovalo? (vyberte prosím jednu odpověď)

- a) ano, uvítal/a
- b) ne, nepovažuji to za důležité
- c) nevím, nedokážu odpovědět
- d) jiná odpověď (uved'te prosím).....
- .....

Zde je prostor pro Vaše připomínky. Budeme rádi za jakoukoliv zpětnou vazbu týkající se dotazníku, případně za Vaše doplňující vyjádření související s tématem povinného předškolního vzdělávání.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Děkuji Vám za ochotu a čas strávený vyplněním dotazníku.